

4/8

3441

Al. H. Postarich

Snadowny wopyt

Swjateje Marije

we Philippsdorfje.

Spisak J. K.

(Tseczi džel dobytka je za cyrkwicžku we Philippsdorfje postajeny.)

W Budyschinje 1868.

Z nakładom spisaczela.

W kommissii Smolerja a Pjecha.

4/8

3441

Snadowny wopyt
swjateje Marije
we Philippsdorfje.

Spisak J. K.

(Tseczi dzěl dobytku je za chrkwiczkú we Philippsdorfje
postajeny.)

4/8-3447

W Budyšinje 1868.
Z nakładom spisacžela.
W kommissii Smolerja a Pjecha.

I.

Lěto 1866 wo stanje drje wschitkim w stajnym wopomnjeczu. Cuzje wojska czahachu pschez nasch kraj, a w susodnych Czechach běchu krawne bitwy, na kotrychž tež synojo serbskoho naroda džěl bjerjechu. Zka khoroscž knježesche we naschej wokolnosczi, a wosobnje wěstaj Budyschin a Židow wo tehdomnischich zrudnoscžach powjedacž. Teke zrudne lěto pak je nam tež wjeselschi podawł k wopomnjeczu zawostajiko. Za měnju podawł we wjesch Philippstorf, hdžež so najzbožnischa knježna Marija czežch khorej žonskej zjewi a ju wustrowi.*)

Prjedy hacž spodziwny podawł wopisamy, wobhladujmy sej najprjedy městno, hdžež je so stał.

*) Tajkich wozjewjenjow swjateje Marije znajemy we naschim lětsotku schtyri: Zjewjenje we Romje pola khoreje Marije Katalani we lěcze 1816, kotraž bu hnydom strowa. Tež zjewi so swjata Marija w Romje w cyrkwi swj. Sandrija delle fratte w lěcze 1842 židej Natisbonne, kotryž je na to do katholickeje cyrkwe pschestupit a nětko hačo katholicki měšnik w Jeruzalemje pschebywa, zo by tam za wobroczenjo židow skutkował. Tsecze wozjewjenje sta so na horje Salette w Francózskej 19. septembra 1846 a schtwórtý krócž w Francózskej 11. febr. 1858 w Lourdes. Wschitke tute schtyri wozjewjenja su wot cyrkwinskih wyschnosežow hacž na najkruczišcho pschepytane, wot duchownych a swětnych wučzenych pruhowane, a na to kšeseczanskomu ludej hačo wěry hódne přědstajene, nic pak k wěrjenju porucžene.

Wjes Philippisdorf je do Georgswaldy zafarowana a steji pod biskopom we Litoměřicach. Wona leži w połnócnym dźěle czěskoho kralestwa, pschi lužiskich pomjezach, hodžinu wot Rumburga. Philippisdorf ma něhdže 110 khěžow a pschez 1000 wobhdlerjow, kotsiž su wschitch katholicowje a so zwjetscha hafo tkalcy žiwja. Twarjeńcžko, kotrež swj. Marija ze swojim wophtom pocžesczi, mějesche jeno jenu stwu ze 7 wofnješchkami; we njej stejachu tsoje krosna. Hacz runje tuta khěžka žadyn wosobny napohlad nima, je so tola Bohu a joho zbóžnej macžeri spodobalo, we njej swoju krasnosć a móc wozjewić. Psched Bohom je cžasto snadne, schtož ma swět za wulke, a schtož swět hafo snadne ze zacpěčjom zastorkuje, wužiwa Bóh cžasto k najwjetschim wopokazmam swojeje mochy a hnady.

We prjedy naspomnjenym twarjeńcžku bydlesche pola swojoho woženjenoho bratra, Józefa Kadu, sotra Marija Madlena Kadec. Pjatoho junija 1835 ro-
džena, wophtowasche wona Philippisdorffsku wučerńju pilnje, a dosta wot duchownych a swětnych wučerjow wobswědcženjo pschistojnoho a ródnoho waschnja. Hacz do swojoho 19. lěta běšche wona pschecy strowa, a nawuknywschi we wótcnym domje tkalcstwo, dźělasche tež pilnje na polach swojoho nana. Po nanowej smjerczi we lěcže 1848 wosta wona z macžerju we wótcnym domje, kiž nětko jeje bratrej sluschesche. We lěcže 1861 zemrje jej tež macž. Pschez straschne stróžele běšche wona wot 19. lěta sem na wschelake waschnjo khora. Cžasto pschińdžechu na ňju widlischcža, najbóle njena-
džich, hdhž so nēcžoho stróži. Wot swojoho 19. hacz 29. lěta běšche někotry krocž cžežch khora, zo be zu

swjathmi sakramentami wobstarana. Zeje lěkar Dr. Józef Ulbrich, kotryž ju kóždy krócz lěkowasche, mjenowasche jejnu khoroscž pař zahorjenjo plucow, pař zahorjenjo rjebkowych kóžkow, junu tež zahorjenjo mozowkow. Wona swoju khoroscž z wulkej sczerpnoscžu znjese. We swojim žiwjenju běsche wona bóle sama za so žiwa, njewophytowasche towarstwa, a kłodžesche radšo pilnje do božoho domu a wužiwasche, hdyž to jeju khorowatoscž pschida, kóžde 6—8 njedželi z wulkej pobožnoszczu swjate sakramenty. Wona běsche nutrna cžescžowarčka swjateje Marije. Poměrna we jědži a picžu, džělesche kħudym a potrebnym rady po swojim zamoženju sobu. Wšsche tuthych dobrhych pocžinkow pšchesche ju wulka ponižnoscz, kotraž nic swoju ale bóžu cžescž phtasche. Kadec Madlena wosta tež po swojim spodžiwnym wulěkowanju ponižna, a wuznawa so za nizku a njedostojnu słužownicu, kotraž nicžo lěpscha njeje, dhžli družh ludžo. Na wěrnoscži jeju wuprajenjow nichtó dwělowař njeje, a tež k. Dr. Ulbrich, kotryž ju hižon wjele lět znaje, dawa jej swědcženjo sprawneje a wěrnoscžiweje wosoby. A to je trěbne wjedžecž; dokeľž je Kadec Madlena swoje wuprajenja wo spodžiwnym zjewjenju swjateje knježny a wo swojim wulěkowanju z najkrucžishej pschisahu psched duchownej wyschnoscžu wobkrucžika.

We započatku oktobra 1864 běsche Kadec Madlena dom swojoho bratra wopuszczika, dokeľž tam maľhych džěcži dla doscž měra a cžichoth njemějesche; a namaka we Rindermannec swójbje w Philippsdorfje měra a pshecželne wothladanjo w cžěžkej khoroscži, kotraž ju bórzh potom w měsacach oktobru, novembru a decem-

bru 1864 napadny. Tutón cych čas wona tožo njewopuschczi a bu 29. novembra ze swjathymi sakramentami wobstarana. W lěwej stronje mějesche njewuprainje wulke boloscze; widlischcza ju z časami tak sylnje dđeržachu, zo nicžo wo sebi njewjedžesche.

We zapocžatku lěta 1865 běsche jej trochu lěpje; ale hižon na kóncu małoho rózka wróczi so fhoroscž z chkej surowoscju zasty, a to czim straschnischo; dofelž so tež zwonkownje pokazowacž pocža. Na lěwej stronje wutrobna nastachu jětseschka, kotrež běchu počne jědmjenja. Druhdy wone drje zažichu, ale potom so czim straschnischo zasty jětsachu, tak zo bu za někotry čas nimale chka lěwa strana czěka zajětsena a trupawa. Zwoprědka njezjewi wona tute straschne jětsenjo lěkarjej Dr. Ulbrichej, a pschez to so fhoroscž bóle zakorjeni. Hacž runje mějesche wulke boloscze, móžesche tola wokolo fhodžicž a lochke džěka wobstaracž.

Wot nalěcža 1865 trjebasche wona pschech lěkarřku pomoc, a Dr. Ulbrich wschitko nałožesche, zo by ju zahojil, ale wschitko běsche podarmo, jědmjenjo so bóle a bóle rozsčěrjesche.

We meji 1865 wufaza jej lěkar kupjele, a Kadec Wladlena poda so tohodla do kupjelow we Georgswaldže. Hdyž běsche tam doschka, bu jej tak zlé, zo padže. Něfotre žónske, kiž ju tehdom zběhachu a lěkar w Georgswaldže, su tehdom jeje straschne jětsenjo widželi. Wona bu na to do fhorownje w Georgswaldže donjesena, hdžež haŕle po někotrych dnjach zasty k sebi pschińdže. R. kapłan Storch, kotryž chchysche ju tam wophtacž, namaka ju chle bjez czucža a bjez sebje wědomoscze. Po někotrym časju, hdyž bě jej trochu

lůžo, bu zasty do Rindermannec domu we Philippsdorfje dowjezena. Nětko czerpjese njewuprajne boloscze, a njemóžese po chlych nocach spacž; dokelž běše z prjedawšeho jětsenja hóršcha khoroscž, raš mjenowana, nastala. K tomu pschida so druge czerpjenjo. Wot njeznatoho cžłowjeka buchu w juniju a juliju 1865 listy rozsčěrjene, we kotrychž buchu jej najnjehańbi-cžiwšche skutki wumjetowane. Hacž runje nihto tute njekymanstwo kedžbu njemějesche, cžinjesche to tola Kadec Madlenje jara zle; dokelž sebi wědoma njeběše, zo by hdy žanoho cžłowjeka rozhněwala. Tola znjese wona wschitku zlóscž z podacžom do božeje wole a modlesche so za tamnoho pschiskodnika. Hakle w decembru 1865 so tutón njekrasniš nakaza, a duchownstwo w Georgswaldze dosta scžěhowach list: „Z hańbu a z wobcžeženym swědomjom proschu wo wodacžo Madlenu Kadec, kotruž sym na cžesczi raniš. Wona je spravna holca, a nihto njewě nicžo wopacžne na nju prajicž. Wona podpjera khudych a khorych, a je so tež pschecžiwu mi dobrocžiwa wopokazala. Za proschu k. P. J. St. wo wodacžo. Modlcze so za mnje nje-knicžomnoho cžłowjeka.“

Dokelž Madlenina khorowatoscž bóle pschiběrasche, a jětsenja so rozsčěrjachu, mjez tym zo so wschitka lěkarška pomoc Dr. Ulbricha podarmo wopokaza, wobrocži so wona na wukazanjo dotalnoho lěkarja w juliju 1865 na lěkarja we sakskej wsy Gersdorf, Dr. Grülicha. Wona wopyta joho tši frócž, a po wobhladowanju jeje ranow wón wschelake srědki nałožese, ale podarmo. Dr. Ulbrich wupraji pozdžišcho, zo staj z Dr. Grülichem jeneje mysle, hdyž tule khoroscž za jara

straschny, ale porědko so namakachy Eccem wuprajitaj. Bozdžišcho bu tuta fhoroscź hafo Pemphigus chronicus localis wot toho samneho lěkarja pomjenowana. Kotry wuraz je prawy, njemóžu postajicź; tola tať wjele je wěšte, zo bě fhoroscź straschna, a po zdaczu tuteju lěkarjow nimale njezahójna.

Dokelž Kadec Madlenje, kaž sama tehdom prajesche, Dr. Grülichowe srědky wjele boloscźow nacžinjachu, wobroczi so wona w auguscze 1865 zasty na Dr. Ulbricha, ale njenamaka tež pola njoho žanoho polóženja. Wo operaciji, kotruž běsche Dr. Ulbrich psched nej a psched swědkami naspomnił, njechasche wona niczo wjedžecź. Tak bě so straschna jědmjeńca nazymu 1865 hacž na delny žiwot wupschestrěła, a Madlena dyrbjesche so w novembri lehnycź. Žědmjace trupy a spody nastawace džiwyje mjaso pocžachu smjerdžatu wóni wot so dawacź, a běchu so po zjawnym wuprajenju Dr. Ulbricha wot nadrow hacž po chłym delnym žiwocze wupschestrěle, a někomu, kiž so za fhorej napraschowasche, wotmołwi wón: „Madlena Kadec ma njezahójnu a na raka spodobnu fhoroscź!“

Dokelž Rindermannec swójba we tutym cžasu sama fchorje a tohodla fhoru Madlenu Kadec derje wobstaracź njemóžesche, wza ju jeje bratr Józef zasty do swojoho domu, a pschewjeze ju na wóžycźku domoj. We cžěmnej stwicžy bu jeje ložo postajene. Čžródka małych džěczi, a dwoje krosna, na kotrychž so tkajesche, cžinjachu tam chły džen wulki ropot. Pšhipołdnju a wjecžor běchu we stwě hiscže někotsi džělaczerjo, kotsiž drubi džěl dnja we fabrikach w Gersdorfje džělach. Madlena bu tať słaba, zo sama z loža stahycź njemóžesche, a

dyrbjachu ju kóždny krócž z kóža zběhnyčž. To sta so wot jeje bratra 6—8 krócž wschědnje; khora mějesche pschi tym kóždny krócž wulke boloscže, a wotewrijene rany so pschez to pohórschichu. Pschez slaboscž a njewurjeknitu boloscž so jej najbóle zecny, hdyž bu zasty do kóža položena. Žědže a picža wona we poslednich měšacach khoroscže jara mało wužiwasche a njemějesche w noch žadny wotpocžinč. Zeje hłós běsche lědom zrozemicž, a hdyž buchu jej 21. decembra 1865 swj. sakramenty wudžělene, běchu jeje słowa lědom slyšecž, a dokelž ju widlišcža pschimachu, trajesche dołho, prjedy hacž bu swjaty skutk dokonjany.

Dr. Ulbrich wopytowasche ju w tutym čzasu jeje khoroscže kóždny tydžen někotry krócž, a wupraji so hišcže posleni čas: „Wona ma njezahójnu khoroscž; wustrowicž ju njemóžu, tola chcu jej žalbu dacž, zo bych so rany zawrjele.“ Tež druhdže běsche wón wuprajič, zo je z Dr. Grulichom rycžal, a tón je z nim pschez jene, zo so Kadec Madlena wustrowicž njehodži. Tohodla wón tež jeno zwonkowne srědki wukazowasche, a porucži, zo dyrbjaj so rany pilnje wumyvacž, sčtož je so tež čzasto stało. Zeje bratr a wschitchy domjach praja, zo je pschi tym jara hrozna wohidna wón člu stwu napielnjaka, a kóždny je so wot jeje kóža po móžnosći zdalowač. Tute poděndženja su tež wot 6 tudy bydlachych cuzych džělacžerjew wobswědcžene, a wot někotrych je psched kommissiu pschisaha žadana była.

II.

Schwórtoho januara 1866 bu Madlena wot Georgswaldstoho k. kapłana Storchy wopytana, a tón namaka

ju jara słabu, a móžesche lědom jeje słowa zrozemicž. Wón jej pschi tutej składnosći radžesche, zo by so zas do khorownje we Georgswaldze pschemjezcž dała, sčtož wona tež chcysche, hacž runje bě z wothladanjom w bratrowym domje spočojom.

Jeje swakowka, Cäcilia Kadowa tehdom prajesche, zo wotewrjene a pschecy jědmjace trupy wschitke pschifrywanya pschemacžuja. Něfotre dnj pozdžischo, 7. jan. widžesche jena žona ze susodstwa, Theresia Bitterlich, Madlenine rany počne jědmjenja, a jeju bratr Józef Kade widžesche je, kaž wón praji, z najwjetschim sobucžucžom a sobuželnosću hiscže 10. jan. srjedu. Jeho žona Cäcilia Kade, wot khoruje wołana, widžesche hiscže 12. jan., pjatk, tute rany. Tuczi tso swědkojo su pschez pschisahu wobkrucžili, zo su tute dnj wulke wotewrjene rany ze zhnikym, dživim mjasom wobdate, kiž so po chlym žiwocže wupschescžerachu, widželi. Pjatk 12. jan. běsche za Kadec Madlenu, kaž wona wupraji, najboloscžiwšchi džen, tak zo so na tymle dnju ju wopytacomu lěkarjej Dr. Ulbrichej wuzna, zo tute boloscže wjacj znjesč njejsu. Tónsamy bě tam na tymle dnju jeno krótki čas, a njewobhlada sebi te wotewrjene rany; ale 17. dec. 1865 běsche je posleni krócž widžak.

Tutón džen khoru we swojich wulkich boloscžach najbóle žaloscžesche, a dyrbjesche so pschez bratra wjacj krócž z loža zběhnyčž dacž. Pschi položanju do loža pschińdže zas, kaž hewak, zecnjenje na nju, a jeje bratr mějesche cyłu bělu ruku počnu jědmjenja. Na to poda so wón wočoło počnoch na łubju, hdžež mějesche lěhwo k spanju. Kaž hižon často prjedy, wosta Kundermannec Veronika tež tule noc pola khoruje. Wočoł druheje

hodžiny proschesche ju Radec Madlena, zo by ju ze swjeczenej wodu wofrjepila, a paczer swjatoho Bernharda: „Spomni, o najdobrocziwscha knježna“ zc., wu-
spěwaka. Na to prajesche ze slabym hłosom: „Bóh mi wjac njenapołoži, dhyžli móžu znjesć: hdyž je nuza najwjetscha, je boža pomoc najbližscha.“ Potom kazasche Beronich, zo by so lehnyła. Za lehny so na zboła
loža stejacu ławku a wusny. Wokoło tseczeje hodžiny pschindže tež jedyn džělaczer, kiž mějesche na łubi lěhwo, do jstwy, zo by na časnik pohladał, dokelž dyrbesche rano zahe na džěło. Wón hišcže slyšchesche, kał khora we swojich bolosczech žakosczech. Hdyž Beronika na to wotuczi, prajesche jej Radec Madlena, zo so nje-
dyrbi budzić dacž, zo je to džělaczer, kiž na časnik hlada. A Beronika zash wusny; khora pak, kiž mějesche najwótrische boloscze czerpiecž, ležesche chle bjez spanja. Bó dla njeje na scženje wisace swjeczo boloscziweje maczerje božeje běšche tež tule nóc jeje jenicžki tróšcht.

13. januarja, sobotu rano wokoło 4. hodžiny nasta we hewak z małej lampku rozswětlenej stwicžy wulka swětkoscž, wosebje blizko loža. Běšche tał swětko kaž wodnjo, a Radec Madlena wubudži Rindermannec Beroniku ze słowami: „Stań a hlej, kał swětko je we stwě!“ Hdyž tuta stany, widžesche khora delka psched swojim ložom wulku jasnu, z bělym płaschczom wodžetu žónsku stacž. Zeje woblicžo so swěcžesche, kaž skóncžko a na hłowje mějesche złotu kónu. Ruch a nožy widžecž njeběšchtej. Khora pocža tšchepotacž, tał zo ju Beronika lědom we ložu wobdžerža. Khora pak prajesche: „Poklakni so tola; njewidžišch dha ju tamle stejo!“ Beronika, kotraž nicžo njewidžesche, mēnjesche,

zo je jej khoroscź do hłowy stupika. Kadec Madlena njemóžesche swětłoscź, wot schtałtnoscze wukhadźacu, znjesć a zapšchimny sebi woczi. Beronika chchysche ruch wot woczow sczahnyć, schtož sebi khora lubicź dasche, hacž runje na chłym cžele tschepotasche a ržesche. Snydom wona ruch styhny a wupraji tele słowa: „Moja duscha wulkoscźuje knjeza, a mój duch so zraduje we Bohu mojim zbóžniku.“ Po tutech słowach praji jasna schtałtnoscź swjateje Marije z lubožnymi słowami: „„Moje džěcžo, wot nětka žije!““ Na to so swětłoscź ze istwy pominy a bu zasty cžemno, kaž prjedy. Kadec Madlena pať „Magnificat“ hacž do kónca wuspěwa. Wschitko, schtož je tudy wo zjewjenju powjedane, je Kadec Madlena z frutej pschisahu wobkrucžila.

Kadec Madlena žanu boloscź wjac njecžujesche, dasche za někotre minuty swojoho bratra a jeho žonu zawołać a prajesche jimaj poľna wjesołosće: „Ja sym cžila, — wona je mi to prajila!“

Bratr a swakowka z woprědka mēnjeschtaj, zo Madlena bludži, tola dhyrbjeschtaj so na jeje mócnym hłosu dživacź, hdyž tola prjedy tydženje doľha nicžo wótse prajicź mohła njeběsche. Kadec Madlena widžesche na jich woblicžach dwělowanjo a wotkry swoju ľewu stronu, dasche sebi swěcu pschinjesć a wschitke wobwalke (Pflaster) z ranow wzacź a pschez Beroniku Kundermannec do wody donjesć.

Tute wobwalke běchu po wuprajenju pschitomnych hiscže poľne jědmjenja. Z najwjetschim spodžiwanjom wuhladaču wschitcy jeje zahojene rany, kotrež běchu z noweje kóžku pocžehnjene. Madlena žanu boloscź wjach njecžujesche a žana njelubozna wón njeběsche

wjach pytnyč. Wot wschitkich jeje wulkich ranow běšče jeno mały blecžk njezažity wostał, a tón so wjach nje-
jědmjesche a zaži po někotrych dnjach.

Hdyž běšče Madlena swoje wozjewjenjo wopisała, modlachu so wschitch zhromadnje a Madlena stany sama bjeze wschitkeje pomocy z loža a khodžesche po jstwě, a njemějesche žanu boloscž wjach, ani wobčežnosčž.

Džěłaczerjo, kotsiž jeno pschipołdnju a wjecžor tudy pschebhwachu, njechachu swojim woczam wěricž, hdyž džen předy hisčcže smjerczi blizku, nětk chle strowu wočoło khodžicž widžachu. Tón samy džen wjecžor 13. januara chysche Radec Madlena pomhacž stwinu komoru mhcž, ale jeje bratr to njepschida. Wot 15. jan. pak wona wschitke džěła w domje zas wobstara.

Wot swojoho 19. lěta, prajesche wona, njeje so taš strowu cžula, kaž nětko. Na dnju skódkoho mjena Jězusowoho, 14. jan. chysche so wona do farskeje chrkwe do Georgswaldy, poł hodžiny zbaleneje, podacž; tola bu jej to wot pschecželstwa wotradžene.

III.

Rindermannec Beronika pschińdže sobotu do Georgswaldy na faru, a powjedasche tam spodžiwny podawš wot Radec Madleny. Dofelž mějesche duchownstwo tón džen wjele spowjednych ludži, njemějesche to jara kědžbu. R. kapłan Storch chysche so najpředy sam pschepokazacž, kaš so z wěcu ma. Dr. Ulbrich běšče hižon 13. jan. wo wustrowjenju khoreje Madleny slyšchał, a poda so tam 14. jan. sam. Hdyž do jstwy stupi, staji jomu Madlena stoł, a wotmołwi na joho praschenjo, kaš so jej dže? „Sym chle strowa.“

Na to prajesche wón: „To by wulki dźiw był!“ potom ju pschephta a namafa ju z wuwzacjom małoho blecžka, chle zažitu. Hdž joho Józef Kade hacž psched durje pschewodžesche, prajesche wón: „To wostanje mi potajnosć, tač dołho hacž budu žiwu.“

Póndželu 15. jan. poda so Georgswaldski k. kapłan Storch sam k Dr. Ulbrichej, zo by zhonił, sčto wón hačo lěkar wo tutym wustrowjenju praji. A tutón wupraji, zo je jomu tute wustrowjenje jara spodžiwne a, hacž runje móže być, zo je wukazana žalba derje cžinika, wostanje jomu wěc dźiwna.

Dženi 18. jan. dyrbjesche Kadec Madlena na faru w Georgswaldže pschińcž, a tam k. tachantej P. Schurbertej w pschitomnosći swojoho bratra a k. kapłana Storchu zjewjenje a wustrowjenje powjedacž, a k. tachant pschizwoli, zo smě so 20. jan. džakowna boža mscha džeržecž. — Sobotu 20. jan., tydženi po wustrowjenju, poda so Kadec Madlena do Georgswalde ke mschi, a dosta tudy swj. sakramenty pokuty a wołtarja. Cyrkej běšche na tutej džakownej božej mschi z pobožnymi kšchescžanami pschepjeljena.

Hizon we běhu přenjoho tydženja po tutym wustrowjenju pschińdžechu na tule powjesć cžródny ludži katholickeje a lutherskeje wěry, do domu Madleny, a dachu sebi spodžiwny podawě powjedacž. Někotry dženi pschińdžechu jich sta, a wschitkim dyrbjesche wona powjedacž, tač zo mějesche wustrowjena lědom cžas pojěcž. We wschelafich nowinach běchu wschelafe nastawki tuteje wěry dla wocžisčžane, někotre za to, někotre napschecžo tomu. Tola podawě njemóžachu postorcžicž. Stóncžnje dyrbjachu pschecžiwnikojo mjel-

cžecž. Čžim bóle wophtowachu pobožni Kadec domcžk. Hacz runje nalěcžo rjane njeběšče, pschikhadžowachu tola wophty z Čžech, ze Sakskeje, ze Schlezynskeje, a wschelačich druhich stronow, někotři pobožnosće dla, někotři wčipnosće dla.

Georgswaldske duchownstwo póska powjesčž Vito-
měricskomu konsistoriej, a tute póska 7. měrcu 1866
kommissiu, kotrejež pschedšyda bě k. kanonik Dr. theol.
Jan Řehák. Tuta kommissia pschephtowasche 8 dnow
dolho ze wschitkej swěru wschitke podawki, wschědnje
8—10 hodžinow, tak zo protokolle 46 listnow wopschi-
jachu. Na 14. měrcu skóncži kommissia swoje džěko, a
wophta hiščcže stwu w Kadec domje w Philippsdorfje.

Dokelž wopisane wustrowjenjo Madlenty Kadec same
njewošta, ale podobne wustrowjenja so wospjetowachu,
pomjenowa pobožny lud Kadec domcžk „hna dne
m ě s t o w e P h i l i p p s d o r f j e.“

Hacz runje lohkozmysleni a njewěriwi ludžo, wosebje
na piwnych ławach, tutón spodžiwny podawk wusmě-
ščachu, bu někotryžkuli hačle na njón kědžbny scžinjeny
a k pohladanju zbudženy. A ničtó njemóže přecž, zo
je Bóh tam na spodžiwne waschnjo ludžace próstwy
wusłyščač. Ščtóz tam z dobrej wutrobu zastupi,
bywa k pobožnosći hnuty pschez to, ščtož tam widži
a słyschi. Džiwacž so dyrbimy, kač wustrowjena Kadec
Madlena hodžiny dolhe modlenjo, wobstaranjo wsche-
lačich khorych, nócne wachi znjese, a pschi tym strowa
a cžerstwa zwoštawa. Wschitko móžne bu napschecžo
nej posphtowane a najhórsche hrožene, ale wona wošta
strowa. Zeje priedawsche widliščcža so ženje wjach
njewróczichu, hacz runje bu jej to wěščcžene; tež

pschede wschitkej druhej schkodu a złošcju bu hnadnje zwarnowana.

Kóždy džen pschikhadžachu nowe processiony, z khorowjemi a z hudžbu, ale mjez tuthymi tysacami ludži so tež najmjeńšchi njeporjad njesta. Katholikojo a protestantojo běchu tudy hromadže, ale kóždy cžujesche, zo so na hnadownym městnje namaka, a běsche poľny cžescžownoscže. Schtóz běsche tu jedyn krócž pobyl, pschińdže rady tež drubi krócž, haj kiž tu w blizkosczi bhdlachu, pschińdžechu džesacž a wjach krócž. Kóždoho zasj sem wabi. Wot ranja hacž do wječžora swēczi so na blidže, kiž je na wołtar podobne, 15—20 swēcžkow wot wěritwych ludži darjnych. Modlitwa scžěhuje za modlitwu. Wosobni mužojo, Philippsdorfsch a Georgswaldsch tsělcojo běchu samowólnje a njeproscheni na so wzali, tudy na porjad hladacž. Tež w nočy njewosta kžěžka bjez wobkedžbowanja. Kóždu nóc běchu schthrxo mužojo pschitomni. Wot złostrnych ludži běchu so wschelake hroženja wuprajile, haj junu běsche někajki złoštnik twarjencžko zapalicž spytał.

Hrožaca wójna njemóžesche wophtowarjom wotdžeržowacž. Tu zabu kóždy na wójnu a so njebojesche; dofelž so do zakita njebjeskeje kralowny porucžesche. Pruske wójsta pschicžahnychu hačo njepschecželojo do Čzech. Do Philippsdorfa pschińdže někotržžkuli pruski wojak, zo by so tudy hačo kschescžan pomodlił a so pod zakit swjateje Marije porucžil.

Bóržy nasta žadoscž, zo by so k wopomnjecžu zjewjenja swjateje Marije wopomnjeńška cyrkwicžka natwarika. Njeznaty dobrocžer dari 4000 schěsnałow a k. kapłan Storch z Georgswaldy móžesche we juniju

1866 Kadec křěžku kupicž, a čaka so jeno na dowol-
nosć duchowneje wyschnosće k twarjenju cyrkwicžki.
K tomu je so we někotrych měsacach wjach dhyžli
2000 schěsnařow nawdało. Někotři burjo z wokolnosće
su hižon něšto kamjenjow nawozyli.

Doňž so cyrkwicžka twaricž njemóže, pšcha wěriwi
kšesczenjo Kadec domcžk k čěsczi swjateje Marije.
Hdžež běšche swj. Marija pšchi wozjewjenju stała,
je běly marmorowy kamjenj položeny, na kotrymž su
ze zlotymi pišmiki sřowa napisane, kotrež je swjata
knježna tehdom prajila.

IV.

Tamne wustrowjenjo Kadec Madleny njewosta
jenicžke, ale wschelaře, došć spodziwne wusřyschenja po-
božneje prošty scžěhowachu. Naspomnimy tudy něotre.

1) Š. K. z Georgswaldy, pobožny a bohabejazy
muž bu w hapyřlu lěta 1866 wot koliki wustrowjeny,
kotraž khoroscž běšche jeho wot septembra 1865 jara
wobcžežowala. Tale khoroscž napadowasche jeho kóždy
tydžen, a to kóždy křócž sylnišcho, tak zo won na dnjach
swojeje khoroscže žane džěko wobstaracž njemóžesche,
ale we surowych boloscžach padnywšchi zemju drapasche.
Po dokonjenju džewjeczdnyowskeje pobožnosće we Phi-
lippsdorfje zhubi so tale khoroscž, a njeje so dotal
wjach wrócžila.

2) Wudowa M. J. z Georgswaldy mějesche hižon
28 lět bolacu nohu z wotewrjenej ranu a kromjesche
tuton chly čas. Hdžž bě w hapyřlu l. 1866 w Philipps-
dorfje swoju pobožnosć čžinila, chchšche na druhi džen,
kaž hewař, swoju ranu wumhčž, ale namafa ju chle zažitu.
Zeje spodziwanjo bě tak wulke, zo z wjesoloscže plakasche.

Najprjedy mĕnjachu ludžo, zo zmĕje taŕ nahŕe wulĕkowa-
njo rany zrudne ſczĕhwki za jeje ſtrowoſcž, abo zo ſnadž
wumrje, kaž ſo to druhdy po nahŕych zahojenjach taj-
kich ranow ſtawa. Ale wudowa M. J. je hačž do
džensniſchoho dnja ſtrowa, a njeſhromi wot tutoho
cžasa wjach.

3) Druhi muž, rjemjeſtnik z Georgswaldy, mĕ-
jeſche doŕhe lĕta na nožy jĕdmjacu ranu. Lĕkarſke
ſrĕdki a pilne wophty lĕkarja kn. Dr. Ulbricha nje-
zamožachu joho wuſtrowicž. Na to wobrocži ſo wón
w haprhu 1866 do Philippſdorfa, modleſche ſo tam
ſ Bohu nutrnje a poŕny nadžije na zaſtupnu próſtwu
ſw. Marije, a joho noha hnydom zaži. Zwjeſeleny
muž daſche něfotre njedžele potom džaknu Božu miſchu
we Georgswaldže džeržecž.

4) Florian Z ſ c h a r, rjemjeſtnik z Noweje Georgs-
waldy, mĕjeſche hrozne jĕtſenjo na prawej ruch, taŕ
zo hižon doŕhi cžas ničžo džĕlacž njemóžeſche. Hižon
mĕſach doŕho běſche wſchelake lĕkarſke ſrĕdki podarmo
naŕožowaŕ. W mĕrcu 1866 wobrocži ſo z dowĕrnej
wutrobu do Philippſdorfa. Hdnyž běſche tam 4 dny
pobožnoſcž dokonjaŕ, běſche joho rana zažiŕa a wón
móžeſche ruku zaſty ſ džĕlu trjebacž. Wón je kručje
pſcheſwĕdcženy, zo je jomu pſchez zaſtupnu próſtwu
ſwjateje Marije we Philippſdorfje pomhane.

5) Mathilda R u d o l f e c, rodžena we Philippſdorfje,
28 lĕt ſtara, njewudata, cžĕrpjeſche hižom 10 lĕt na
ſlaboſcž wſchitkich ſtawow, taŕ zo tež najmjeńſche džĕlacž
njezamožeſche. Wótsiſche powjedanje a najmjeńſchi
hoŕk njemóžeſche znjeſcž a dhyrbjeſche tohodla w cžichej
komorje ležecž, hdžež jej kaž džĕſcžu poſlužowacž dhyr-

bjachu. Wschitke, lěta dolho napscheczo tutej słabosczi nałożowane frědki běchu podarmo.

Rn. Dr. Ulbrich, z kotrymž je w frejnym pscheczelstwje, prócowasche so jara, zo by jej pomhał, ale dyr= bjesche z wobžarowanjom wuznacž, zo jej f pomhanju njeje. W cžasu jeje dołheje khoroscze bě z njej někotry frócž tak zlé, zo dyrbjesche ze sw. sakramentami wobstara= rana bycz, a to posleni frócž druhu njedželu psched swojim wustrowjenjom. We tutym hubjenstwje nasta we njej žadoscz, zo by we Philippsdorfje swoju pobožnoscz dokonjala.

Dasche so tohodla 21. hapryla na kolešnym stólcu do 10 minutow zdaleneje hnadneje štwicžki dowjezcž a bu wot dweju wosobow z wulkej prócu do jstwy donjesena. Hižon pschi zastupjenju sta so jej wolóženjo, tak zo móžesche wótse modlenjo derje znjescz, haj tež sama flecžecz. Nutrnie so tam modlesche a po skón= cženju modlenja cžujesche so tak poshljenu, zo chysche hižon sama domoj hicž. Tola, dokelž bėsche so slyly deschczik schoł, běchu pucze jara mjehke a tohodla bu jej hiczo wotradženy. Druhi džen, 22. hapryla, dasche so tam dowjezcž, a džěsche potom přeni frócž sama pėschi domoj cyle strowa, a jeje towaršchki ju wiesele pschewodžachu a spěwachu džakowny kherlusch: Tebie Boha khwalimy. Domoj pschishedschi jědžesche po wjele lětach zasty přeni frócž ze swojimi sotrami a bratrami. Po někotrych dnjach džěsche strowa do Georgswaldy kemschi, hdžež bu džakna boža mscha džeržana. Wjele wjesnych ludži ju wjach njeznajachu; dokelž ju tak dolho widželi njeběchu, džiwachu so tohodla njemało, hdžž ju cyle cžerstwu a strowu wohladachu.

Wona wobstara nětko zasť domjace džěła, a wopytuje pilnje tež pschi hrozny m jedrje boži dom w Georgswaldze.

6) Madlena Pachec z Georgswaldy, 39 lět stara, czerpjescje hižon 13 lět na widlišcžja, kotrež ju tať zesťabichu, zo so wona kóždy džen k smjerczi hotowasche. Cyły čas swojeje khoroscze njeběšche wona kóžo wopuschcžila. Hacžrunje běšche tať sťaba, zo sťacž njemóžescje, dasche so tola do Philippsdorfa dowjezcž a tam do hnadneje sťwicžki donjescž. Zej njeběšche móžno, ani na jenu nohu nastupicž, a jena noha bě wjele krótscha, dyžli druha. Hdžž běšche tudy někotre dny swoju pobožnosć cžinila, běchu so boloscze zhubile, ale swoje sťawy wona njemóžescje trjebacž; tola spyta, hacž njeby sama sťacž mohła. A hlej, to džěšche zasť. Po někotrych dnjach móžescje z kjom kruč pucža hicž, a njecžujescje pschi tym žaneje boloscze. Posleni džen noveny (t. j. džewjaty džen) džěšche z kjom sama do Georgswaldy ke mschi a k swj. woprawjenju. Pozdžišcho móžescje tež bjez kija křodžicž a noha, kotraž bě prjedy krótscha, bu sťrowej runja, a nětko křodži wona cyle sťrowa a cžerstwa, kaž družy ludžo ke mschi.

Bjez tym běšche lubozna meja, měšac swjateje Marije, pschischła. A tu tón měšac móže so z prawom hnadny mjenowacž; dokelž we nim sťa so 6 spodžiwnych wulěkowanjow.

7) Madlena Röttigowa, wudowa z Georgswaldy, 38 lět stara, běšche hižon 13 lět w sčpitalu w Georgswaldze. Někotre lěta sem ležescje kručze, a běšche tať sťaba, zo sama z kóža sťanycž njemóžescje. Zež ryčecž njebě jej móžno. Dr. Ulbrich běšche ju dołho, ale podarmo lěkował. Wona dasche so w meji do Phi-

lippsdorfa donjesč, a do konja tudy dzewjeczdniowsku pobožnosč. Po kóždej pobožnosći bu do blizko ležaceje kžězki donjesena. Tola to bě jeno někotry krocž trěbne, pschetož za někotre dny khodzjesche strowa a móžesche wótse rycžecž. Wona je schpitalnju wopuschcžika, zasluži sebi swój khlěb z rucžnym džěkom a wothladuje druhich khorých.

8) Karolina Rudolfec z Obereinsiedela, 13 lět stara, běsche wot małoscže wicže dla tak słaba, zo dyr-
bjesche najbóle ležecž. Móžesche lědom někotre krocžele w domje sama khodzicž, njemóžesche ženje ani wucžer-
nju, ani chrkej wopytacž. Tohodla bu wot Lobendau-
skoho kapłana k. P. Königa we wótčnym domje we
fschescžanskej wucžbje rozwucžena, a dosta tež přeni
krocž w domje starscheju swj. sakramentaj pofuty a
božoho cžěka. Zeje starschej pschińdžeschtaj we meji
z khorej holcžku do Philippdorfa. Do posleschczow
zawalena bu na wozu pschijezena, a dyrbjesche so na
rukach do štwicžki donjesč. Tam do konja wona po-
božnosč w pschitomnosći starscheju, a hižon na drubi
džen cžujesche so holcžka strowa, tak zo móžesche pěschi
ze swojej macžerju do Georgswaldy hicž. Tudy dosta
swj. sakramenty, pschińdže na faru, hdžež to sama po-
wjedasche. Wona je wot toho dnja strowa, wopytuje
pilnje chrkej w Lobendawje, a pomha starschimaj pschi
wschitkim džěle we domje a na polach.

9) Franc Fabich z Neugrafenwalde pola Stank-
nowa, woženjenty, 47 lět starý, běsche wot měrca 1859,
po tajkim 7 lět khorý, a dyrbjesche najbóle ležecž.
Poslenje lěta cžerpjesche njewuprajne boloscže, tak zo
wótrých boloscžow dla nicžo wo sebi njewjedžesche.

Lěkarška pomoc bu pytana, ale podarmo. Wótse ryczenjo, haj swětko skónca běšče jomu we joho skabofczi pschecziwne. Sylne poczenjo joho hischcze bóle skabjesche. 17. meje zańdženoho lěta dasche so Fabich do Philippsdorfa dowjezcž, a dofonja tam novenu. Hižon 18. meje běšče jomu wjele ložo, a někotre dny pozdžischo (bě to 22. meje), džěšče wón sam, bjeze wschitkeje pomoch, do hnadneje stwicžki. A někotre dny po tym pschińdže czerstwě a wjesokě hacž do Georgswaldy. Wot tudy poda so potom domoj, a je chle strowy. Wón wophtuje husto kemsche w Skanknowje, a wobstara swoje domjace džěla.

10) Franc Rohmüller, tkalc z Dittersbacha w taf mjenowanej cžěskej Schwicy, 45 lět starě, pschińdže 21. meje 1866 na faru w Georgswaldze, a powjedasche, zo su jomu joho raně a jětsenja, kiž je na wutrobnje měł, chle zažile, hafo je po 4. meji džewjeczdniowsku pobožnoscz w Philippsdorfje dofonjał. Tón samy běšče sebi psched poldra lětami pschi wjezenju cžežkeje kary w lěwym wutrobnje schkodu scžinił. Z toho nasta na wutrobnje wulka kula, kotruž Dr. Steinert w saksym Hengersdorfje nazymu 1865 rězasche. Wot toho cžasa wosta wutrobně na wjele městnach bolace, jětsenja so pschecy jědmjachu a wschitke lěkarške srědky běchu podarmo. Rohmüller wobroczi so k Bohu a proschesche wo s. Marijnu zastupnu próstwu. Wón pschińdže tohodla 4. meje do Philippsdorfa a dofonja tam swoju pobožnoscz. Hižon na 4. dženě běchu raně zažile.

11) Helena Blasgott, wudowa ze Schunowa pola Skanknowa, 45 lět stara, běšče hižon 18 měsacow

cžežcy k hora, a durbjesche so je swj. sakramentami doma wobstaracž dacž. Róždny mēnjesche, zo je jeje poslenja hodžina blizka. Božna nadžije na zastupnu pomoc swjateje Marije pschińdže tež wona 30. meje do Phi-
lippsdorfa, hdžež bu we chle zanfnyjem wožu pschi-
wjezena. Na 7. dnju noveny cžujesche so hižon tak
mócna, zo móžesche do Georgswaldskeje chrkwe dóńcž.
Tam dosta swj. sakramenty, a pschińdže bjež toho, zo
by mucžna byla, zash do Philippsdorfa.

12) Theresia Diesnerec z Georgswaldy, 31 lēt
stara, bēsche hižon wósom lēt chle dybawa, tak zo jej
nichtsó lóhcy zrozemicž njemóžesche. Zeje lékar bēsche
jej kupjele wukazał, a wona jich 24 trjebasche, tola
podarmo. Hdžž wschitka lékarška pomoc njepomhasche,
poda so wona do božeje wole. W lécže 1865 pschida
so tomu nowa khoroscž, krótkoscž dycha, tak zo njemó-
žesche tež najlóžšche džěta wjach wobstaracž. Zeje nan
so hižon bojesche, zo budže swoju jenicžku džowku w
młodnych lētach k rowej pschemodžecž durbjecž. Hdžž so
powjescž wo spodžiwnych wustrowjenjach rozsčěrjesche,
rhcžachu jej jeje pschecželjo, zo by tež wona do Phi-
lippsdorfa schła. Ale jeje słaboscž jej pschecy zadžě-
wasche. Tola 31. meje, swjatkownu wutoru, poda so
wona na pucž. Pomakku pschińdže wona hacž k hna-
downej k hěžcy, psched kotrejž khwilku wotpocžny a po-
tom do njeje zastupi. Hdžž bēsche tam khwilku pokle-
cžaka, cžujesche nutskowne poshlńjenjo, a móžesche hižon
lauretansku litaniju wótse sobu spěwacž. Hdžž bēsche
pobožnosć skóncžena, rjekny wona swojej macžeri z móc-
nym hłosom! „Ja sym swoju rhcž zash dostala.“
Wschitcy pschitomni khwalachu Boha. Theresia Dies-

nerec je wot toho časa chle strowa, a wobstara wščitke domjace džěła.

13) Franciska Diesnerec z Wiesenthala čerpjesche wósom lět na widlišcža, dyrbjesche najbóle we łožu wostawacž, a bu w tutym času wjach frócž ze swjathym woprawjenjom na pucž do wěčnosće poshljena, dokelž jej kóždny smjercž wěschčesche. Za chle wósom lět běsche wona jenož jedyn jenicžki tydžen tak dalako strowa, zo móžesche boži dom wopytacž. Tola wot toho časa běsche tak hubjena, zo wjach z blaka njemóžesche. Wosobnje čerpjesche na wulke bolenjo hłowy, mějesche wulki kaschel, a plumasche frej, a tomu so hišcže wódnica pschiwda. Lěkarjo wuprajichu ju za njewustrownu. Bóh pak jej pomhasché. Hdž běsche wona 9 dnjow pobožnosć we Philippsdorfje dokonjaka, móžesche wona we spocžatku junija hižon sama khodžicž, tež lóžsche džěła wobstaracž, a je so z nej chle polěpschilo. Widlišcža a druha khorosć so dotal wjach pokazale nejisu.

14) Anton Rittel, wobsedžer žiwnosće w Lobendawje bu po dokonjanej nowenje w Philippsdorfe wot dołheje khorosće, tak mjenowaneje koliki (Kolikkrämpfe) wustrowjeny, kiž joho z časami tak slynje napadowasche, zo ani khodžicž, ani džělacž njemóžesche. Za něfotre dny móžesche wón z processiju z Lobendawa hacž do Georgswalde pěschi sobu hicž, mjez tym zo njeběsche priedy za wjele lět tež najmjenšchi pucž dokonjecž mohł.

15) Hieronymus Weber z Karolinenthala, 10 lět starý, khodžesche wot swojoho pjatoho lěta na kryfach, a to hišcže cžežch. Wón bu w juniju 1866 do Phi-

lippsdorfa pschijedzeny, a tam dzewjeczdnyowsku po-
božnosć wufonjesche. Tón samy so w pschitomnosći
wjele ludži chle czerstwy pšchi domoj wróczi, a do-
fonia poł tsecja mile daloki pucž bjež wobcžežnosće.

16) Marija Hana Fröhlichec, 30 lět stara, z
Rumburga, bšche wot 4. februara 1856 dzesacž lět za
sobu khora, a bšche na wschitke stawy tak słaba, zo
sama z kóža stanycž njemóžesche. Prěnjoho junija
1866 bu wona do posleschczow zawalena we křytnym
wozu do Philippdorfa pschijezena. Na pucžu dyr-
bjachu ju kaž małe džěcžo w rukomaj džeržecž, a bo-
jachu so, zo jim na pucžu wumrje. Hižon na druhu
džen, 2. junija, khodžesche wona po zahrodže wołoko.
A wot toho cžasa je wot khorosczow wustrowjena.

17) Marija Müllerec z Nixdorfa, 18 lět stara,
bšche pschez wicž na wschitkich stawach posłabjena, tak
zo móžesche lědom z křytkomaj někať khodžicž. Na kóncu
měsaca junija cžescžowasche wona w Philippsdorfje
wjach dnjow maczer božu, tola njemóžesche tam chle
9 dnjow wořtacž, dokelž bšche pruske wójsko so do Čzech
waliko. Tola bšche jej tak daloko spomhane, zo mó-
žesche jenu křytku wotpołožicž, ke mšchi khodžicž a star-
schimaj w domjachch džěłach pomhacž.

18) Pšchi pschecžahowanju pruskich wojakow pschiń-
dže z Rumburga tež pruski podwyschł do Philippdorfa,
a modlesche so tudy z wulkej nutrnoscžu za so a za
swoju swójbu. Wosebje porucži wón swojej dwě khorej,
a na wschě stawy chle posłabjenej džěscži pod zakit
swjateje maczerje božeje. Na 22. julija 1866 pisasche
tutón podwyschł z Wazelsdorfa w Delnej Rakuskej
jenomu měšchczanej w Rumburgu, hdžež bšche w ho-

spodže był, zo je jomu žona pišała, zo je so z džěsczo-
maj wot toho cžasa polěpschecz počžalo, a zo stej nětko
chle strowej. Wón wupraji swój wutrobny džal za
tute hnady a porucži tež dwey družej khorej džěsczi
swojoho towaršcha do próstwow we Philippisdorfje.

Pozdžišcho dósta tež knj. kapłan w Georgswaldže
list wot tutoho wojaka. Wón pišasche z Kreucnacha
pola Koblenca, kať je so džiwal, hdhž je swojej džěsczi
strowej wohladať, kotrejž so prjedy skoro hibnycz njemó-
žeschtaj. Wón porucži pschi tutej składnosći zas jenu wjele
lět khoru žonu do pobožnych pacžerjow w Philippisdorfje.

Tež wjele druhich pruskich wojakow, Němcy a
Polakojo, wopytachu hnadnu stwicžku w Philippisdorfje,
hdhž jim cžas a khwila dowoli, a wuznamjenjachu
so pschez swoju nutrnoscž.

19) Dowěra na zastupnu próstwu swjateje Marije
dopjelni so tež na pjecz a dwachczi lětnej žónskej Ama-
liji Strohbachowej z Schunowa pola Skanknowa.
Wona běšche w nalěcžu 1866 do njedželi pschischła a
na to cžežcy skhorjela. Tale khorosć trajesche pschez
tsi měsach, a próca schtyrjoch lěkarjow njemóžesche jej
pomhacž. W najwjetschej skłabosczi porucži so wona
do próstwow k swjatej Mariji w Philippisdorfje, a do-
konjesche doma pobožnosć pschez džewjecž dnjow. K
spodžiwanju wschitkich susodow a wjesnych móžesche
wona na jědnaty džen dom wopuschcžicž a wosta wot
toho cžasa chle strowa.

20) Helena G ü n t h e r e c, 26 lět stara, z Johndorfa
w Čzechach, běšche 5 lět a 7 měsacow na khorosć
khora, kiž so po němsku „Weitstanz“ mjenuje. Wona
mějesche wulke boloscže, a wołasche druhdy po pol

hodžinach dołho za sobu. Žěscź njemóžesche nimale nicžo, dyžli něscho wodžaneje poliwki. Wschitka lékařska pomoc, kotruž daloko a schěroko phtasche, jej nicžo njepomhasche. Wjele lět hižon njeběsche swój dom wopuschczicź mohła. Hdžž wona wo Philippsdorfje slyšesche, žadasche wona, zo bychu tež ju pschewjezli, zo mohła tam pomoc abo položenjo phtacź. Hdžž běchu ju 25. julija do Philippsdorfa pschivjezli, njechasche ju nihto na hospodu wzacź; dokełž, hdžž ju z woza zběhnuchu, pschimny ju jeje khoroscź ze wschej mocu. Z boloscźu wona wołasche, a jeje wołanjo zatorhny tež modlenjo we hnadownej khěžcy. Hdžž pač běchu ju tam položili, hdžež běsche najzbožnischa knježna Marija pschi swojim wozjewjenju stała, změrowa so wona, a pocža so nutrnje modlicź. A wot toho časa njeje so jeje khoroscź wiacy wrócziła. Hako běsche 10 dnjow w Philippsdorfje pschebhwala, džěsche pěschi do Georgswaldy ke mschi, běsche chle strowa, a wróczi so strowa domoj a móže bjez schfody swoje džěła wobstaracź.

21) Rosalia Weigelte c z Binsdorfa pola Bodenbacha, 32 lět stara, cžerpjesche wot 3. augusta 1863 na jara bolacu nohu, kotraž so pschecy jětsesche a jej wulku boloscź cžinjesche. Podarmo běsche wona wschelake srědki natožowala, a dasche so w juniju 1866 swjatej Mariji w Philippsdorfje lubicź, a wufonjesche doma sama swoju pobožnosć. Zeje noha pocža hnydom žicź, a wona móžesche 9 hodžinow daloki pucź hacź do Philippsdorfa hicź, mjez tym zo běsche prjedy lědom stwu pschekrocźicź mohła.

22) Theresia Kralicžekowa z teje sameje wsy, 47 lět

stara, běšče hižon 8 lět khora, a mějesche raka we woběmaj rukomaj. Džen 14. hapryla 1866 zhubi tež rycž, tať zo jej nihto njerozemjesche, hdyž wona powjedasche. Wona pschińdže 8. augusta 1866 do Philippdorfa, polna dowěry k najzbožnischej knježnje a došta na druhi džen, hdyž so w hnadownej křěžcy modlesche, swoju rycž dospołnje zash.

23) Spomnjenja hódne je tež wustrowjenjo džesacž-lětnoho hólczeca, Wjacskawa, syna bura Andersa z Johnsdorfa pola Gabela. Tutón bě hižon pschez lěto khoru, po lěta pať kručje ležať, tať zo běšchtej jomu wobej nožy spróstnykoj. Poslenschi čas móžesche wón z kjom po donje jeno někať wooko kłodžicž. W auguscze 1866 bu wón na wozu do Philippdorfa pschijezent, a dokonjesche tudy novenu, wophta tež někotry krocž boži dom Georgswaldže a to posleni krocž 13. augusta. Tehdom móžesche hižon bjez kija hacž tam hieč a wróczi so wjesokly a chle strowy pěšchi domoj.

24) Adolf Rudolfec, syn tkalca Rudolfa w Philippdorfje, nimale 18 lět staru, běšče w Rumburgu 1½ lěta jako schewski wuczownik, ale dhyrbjesche so w nazymje 1865 domoj podacž, dokelž padawu khoroscž dosta. Lěkar Dr. Grulich z Gersdorfa jomu tež tať daloko dopomha, zo so bolenjo w křihu zhubi; ale padawa khoroscž wosta, a kłodžesche kóždej 2 nedželi a to tať mócnje na njeho, zo wón w nohomaj a rukomaj cžucžo wotby a tež rozom so zhubjowacž pocža.

W měsacu auguscze 1866 wobdželi so wón na džewjeczdnyowskej pobožnosći w Philippdorfje. Ale mjez tym, zo so modlesche, pschińdže khoroscž, tať zo běšče zrudno na njoho hladacž. Novena bě skóncžena, a jomu

njeběšche pomhane. Tohodla wón 17. augusta ze swojeje maczerju druhu novenu zapocža. Na džen swjateje Heleny, 18. augustu, hdyž so runje w hnadnej stwiczech modlesche, padny wón, a jeho macž mēnjesche, zo snadž wón na mēscze wumrje. Ale za něšcto cžasa wón stanŕ, a pocža pschitomnym takle rycžecž: „Wuspěwajmy tsi wótcženasche k Bohu, k swjatej knježnje Mariji a k swjatej Helenje; pschetož pschez zastupnu próstwu tuteju Swjateju je mi Boh mój kschizik wotewzał.“ — Napraschowany hólčžec powjedasche, zo je, hdyž tam padnjenty ležesche, nutskowny hlós skhschał, prajacy: „Twój pacžer je wuskhschany!“ A jomu bě woprawdže pomhane.

25) Anton Streit, tkalc z Dittersbächela pola Friedlanda, 56 lět starŕ, běšche we febr. 1863 na hłowjacu khoroscž skhorjeł, a dŕrbjesche wot toho cžasa sem we ložu ležecž. Pschez lékarške srědki bu drje zash wot tuteje khoroscže wulěfowany, ale někotry cžas po tym nasta jomu na prawej štronje wutrobna wulka jětsaca kula, kotraž pschecy bóle roscžesche, wschědnje jětsenjo z njeje běžesche, a cžinjesche jomu wulke boloscže. Pschi lékarškej pomocy so z nim tola njepolěpschesche, haj w lěcže 1864 nasta na srjedž wutrobna druha tajfa kula, a w lěcže 1865 zash jena. Wschitke tsi so jara jědmjachu. Swoje džěla njemóžesche wón wobstaracž.

Hdyž so w nalěcžu 1866 z tutych kulow kuski koscžow sobu wujětsjecž pocžachu, mēnjesche jeho lékar, zo z toho najskerje koscžowraf (Rnochenfraß), nastanje, a zo žana pomoc wjach njebudže. W lětnim cžasu 1866 skhschesche Streit wo špodžiwnych wustrowjenjach we Philippsdorfje. Wón wopyta tež na to hnadne město, bjez toho, zo by tudy wolóženjo namakał. W mějacu

septembru 1866 podo so jeho syn Franc Streit, hało tyscherški towarsch do cuzby, a jeho khoru nan jeho profchesche, zo by duch pschez Philippisdorf puczował a so tam praschal, kak mohło so nanej pomhacž. — Tam jomu radžachu, zo by swojomu hižon pschez polschwórta lěta khoromu nanej płatowe rubischko póskał, kotrež běsche někotry čas na městnje wozjewjenja najzbožniščeje kuježny ležalo. To dyrbjesche wón na czěle nosycž, hdžež běsche bolace, a novenu spěwacž a pschithym sw. sakramenty dostacž. — Hdžž běsche nan wschitko to swěru dokonjał, pocžachu 3 wulke kule žicž, a boloscze pschestachu. Za někotre njedžele bu Anton Streit chle strowy a czerstw, a jeno bluzny tamnych kulow wostachu widžecž. Połny wjesołoscze wopyta wón 25. měrcu 1867 ze svojim synom zasť Philippisdorf, a woporasche tudy Bohu zjawnje swój džak za dostatu pomoc.

26) Brigitta Töpelt, 53 lět stara, rodžena ze Schönlinde, nětko pať w Karbicach pola Czoplic, czerpjesche 8 lět na wicž, tak, zo ani najlósšche džěla wobstaracž njemóžesche. Kuch a nožy, haj nimale chle czěło běsche chle bjez czucža. Wona pschebwasche kóžde lěto 4 abo 6 njedželi w kupjelach Czopliškich, ale te jej njepomhachu. Hdžž běsche wona posleni čas nimale lěto kručze ležala, dasche so wona w septembru 1866 do Philippisdorfa domjezcž, a dokonjesche tudy pobožnoscz wot 9 dnjow. Hižon drubi dženi jeje pobožnoscz zhubichu so boloscze a stawy dostachu zasť czucžo. Za džewjecž dnjow wróczi so wona chle strowa do domowiny.

27) Poł wošma lěta starý Josef, syn tkalca Jana

Weidera z Wostrowca (Ostrik), kłodzescy hižon poł pjata lěta z křikomaj. Tohodla poda so joho nan 7. augusta 1866 sam do Philippdorfa, zo by tam za syna dźewjećdnjowsku pobožnosć wufonjał. Po dofonjanej dowěropočneje pobožnosći wróći so domoj, hdžež syn k čerstwy a strowy po istwje kłodzescy; 26. augusta dźescy hólčec do Philippdorfa, zo by so za dostate wustrowjenjo dźakował.

29) Josef Sommer z Dittersbächela (pola Friedlanda), 31 lět starý, mějescy hižon 9 měsacow bolacuruku ze schtyrjomi wulkimi dźerami. Hdžež běšcy čłowjesku pomoc podarmo nałożował, poda so w auguste 1866 do Philippdorfa a wosta tam 3 dny we dowěrneje pobožnosći. Nany počachu nahle žicž a po 14 dnjach móžescy won zasť derje dźělacž.

29) Hana Zemjankec z Kulowca (we pruskej Łužicy), 25 lět stara, běšcy poł dźewjata lěta bolacuruhu měła, we kotrejž so rana, wulka kaž dlon, stajnje jědmjescy. Wona pytascy wschudžom pomoc, běšcy 15 njedželi we hojěni we Nizkej a pošhesta měsaca we schpitalu we Wojerecach, ale jeje boloscž so njezhubi. Tohodla dascy so swjatej Mariji we Philippdorfje lubicž a dofonja doma dźewjećdnjowsku pobožnosć. Nana poča na to žicž a jědmjenjo a boloscž pschesta. We scžehowachm lěcže (1867) dźescy wona k dźakej do Philippdorfa.

30) Marija Theresia, dźowka tkalca Josefa Zabela z Wolfsberga we Čzechach, dósta we swojim wosmym lěcže, we oktobru 1866 žle widlišcža, kotrejž ju druhdy chly džen dźeržachu. Hdžež běchu schtyri njedžele bjeze wschitkoho wolóženja minyle, pytaschtej starschey pomoc

we Philippisdorfje a macz proschesche Kadec Madlenu a druhich, zo chchli za jeje džěcžo džewjeczdnjowsku pobožnosć dokonjeć. Starschej so doma z tutej pobožnosćn zjenoczišchtaj, a džěscžu bu pschez to pomhane.

31) Džesaczlětna Hańža Schiffnerec ze Schumburga namaka we Philippisdorfe we oktobru 1866 wustrowjenjo wot padaweje fhoroscže, kotraž běšche ju dwě lěcže jara cźwělowała.

32) Helena Rasparec z Hilgersdorfa 47 lět stara, mějesche 12 lět dołho bolacu nohu a nałożowasche wjele pjeněz na wulěfowanjo, ale znjej so njepolěpschesche. Druhoho novembra 1866 dasche so wona do Philippisdorfa dowjezcž, zo by tam džewjeczdnjowsku pobožnosć dokonjala. Hižon na druhim džen poča so z njej polěpschowacž a po krótkim cžasu mōžesche so wustrowjena domoj wrócizč.

33) Marija Rudolfec z Wiesenthala, 24 lět stara, mějesche pschez tsi lěta žlu, jědmjacu lischawu, kotraž so pschez lěkarške srědki zdalicž njehodžesche. We novemburu 1866 phtasche a namaka wona pomoc we Philippisdorfje.

Wschitke tele spodžiwne wustrowjenja z l. 1866 su nam zjawne swědcženjo, zo Bóh zastupnu próstwu najzbožnischeje knježny wusłyschuje.

V.

Lěto 1867 pschinjese tež wschelakim fhorym a czerpjacym woloženjo a pomoc božu na zastupnu próstwu njebieskeje kralowny.

1) Wudowa Amalija Langhansowa z Georgswaldy, 53 lět stara, mějesche widlishecža a pschez nje

wjele wobcžežnosće a boloscže. Pschi pschiběranju fhoroscže dhrbjesche so lehnyč a bu wot 2. hač do 5. januara 1867 wot widlišcžow pschimnjena. Lědym móžachu ju někotři ludžo we łožu wobdžeržecž. 5. januara pschipołdnju dachu jeje džěczi we Philippsdorfskej hnadnej stwicžy rubcžk položicž a za nju so modlicž a z dobom puscheži a wopuscheži ju zła fhoroscž.

2) Madlena Langhansc, 33 lět stara, džowka posolnika Ignaca Langhansa we Georgswaldže, ležesche 11 lět a 3 mjesacy na straschnej fhorosczi we fšizju. Lěkarjo wuprajichu fhoroscž za njewulěfownu. Tomu pschidawachu so cžasto widlišcžja. Dokelž wosym lět z łoža njemóžesche, běschtej so jeje nožy chle zefschiwilej, zo so wona ani wobrocžicž njemóžesche. Druhdy njemóžesche za chly tydžen nicžo jěcž, wosobnje hdyž jej spink cželesnow wjele dnjow za sobu hort zawrjeny džeržesche. Hdyž ji pschez zubowu džeru (schcžěrbinu) něšto židkeje jědže do horta lijachu, dhrbjesche wschitko zasty wuwrocžecž. Na wutrobnje nasta wulka kula, kiž so pschecy jědmjesche. Lěto wot lěta bu Madlena slabscha a hromadže scžehnjena, a mjesesche pschecy wjetschu boloscž. Ale wona wschitko scžerpnje a z podacžom do božeje wole na so bjerjesche. W auguscže lěta 1866 běsche so wona na radu swojich pschecželow do Philippsdorfa na hnadowne město dowjezcž dała. Ale wona njeběsche wjele polóženja namakala. We poslednich dnjach lěta 1866 běsche wona 3 nochy za sobu spodziwny son měła, w kotrymž so jej swjata Lidwina*)

*) Lidwina abo Lidwid běsche so 1380 we měsće Schiedam we Hollandže narodžila. Wot džěcžacych dnjow wona najzbožnišchu knježnu Mariju wutrobnje cžescžowasche a poswjeczi wot

zjewi, kotruž wona wosebje čžesczowasche, a jej prajesche, zo dyrbi so zasty do Philippsdorfa donjesč dacž a zo budže tam wulku hnadu dostacž. Na to bu wona 7. januara 1867 do posleszczow zawalena, na sanje položena, a w najhroznišchim sněhowym wjedrje bóle mordwa dhyžli žiwa do Philippsdorfa pschiwjezena. Róždy so bojesche, zo jim pod rukami wumrje. Wona sama nadžijesche so tam swojeje smjercže. Zeje sotra a jena pscheczelnica ju pschewodžeschtej. Na puczju thora Madlena ani słowczka njeprajesche a hdyž skónčnje do Philippsdorfa z njej pschijědžechu, wona ani wo sebi njewjedžesche. Z wulkej prócu bu ze sani zběhnjena, do hnadowneje stwicžki donjesena a tam na pschihotowane lěhwo položena. W czichocže modlachu so tam

swojoho dwanatoho lěta swoje czěto pschez slub wobstajneje czistoty za templ swjatoho Ducha. Po někotrych lětach so wona na lodže wobsuny a sebi rjebto žłama. Wot tutoho čžasa mějesche boloscže znjesč, a dołhi čas njemóžesche žanu cyrobu wužiwacž. Zeje czěto pocža so jětsicž, widzenjo so jej zhubi, hłowa a zuby ju skoro stajnje z njewuprajnej boloscžu bolachu. Čžasto běžesche jej z horta, z nosa, z woczow a wuschow frej. Přenje schtyri lěta swojeje thorosče mějesche wjele z pschinarodženej njescžekpnosczju bědžicž. Zeje spowjednił radžesche jej rozpominanjo Žezusowoho czěrpjenja. A to bu nětko jeje pobožnoscz wodnjo a nocu, a z toho dosta wona tež wjesołoscž a spodobanjo na svojich czěrpjenjach a proschesche sama Boha, zo chcył wón jeje czěrpjenja powjetschicž. Swoje zamoženjo běsche wona po smjercži swojeju starscheju thudym rozdžělita. Pschez časčishe wužiwanjjo najswjecžischoho sakramenta woltaria posylujesche wona swoje mochy k czěrpjenju. Wschitku jeje pobožnoscz a sežekpnoscz kónowasche wulka ponižnoscz. Hdyž běsche 38 lět k božej czěscži hacž nanajčežo czěrpjeta, wumrje wona 14. hapryla 1433 swojeje staroby 53 lět.

wopytarjo. Za poł hodžiny pschińdže khora zasť k sebi, spyta ruch sthknycž, a hladasche ze žadoscžu na lubozne swjecžo swjateje Marije. Tola žymny powětr wo jstwie ju tať pschemža, zo dhyrbjachu ju do pódlanseje Kadec stwicžki donjescž, hdžež wjele hodžinom ležo mosta a nicžo wo sebi njewjedžesche. W nočy w jenej bu wona zasť do jstwicžki donjesena a běchu jeno schtyrjo cžkowjekowje pschitomni, kotsiž so cžishe za nju modlachu. Na jeje žadoscž podachu jej někotre kapki wody k picžu, a spěwachu nětko wótse za nju. Zeje pscheczelnica Wilhelmina Donatec počža lauretansku litaniju spěwacž. Khora počža slynje kaschlowacž a plumasche zasť wjele krewje. Hdžž słowa: „Strowjo khorhč, prosč za nas“ tsi krócž wospjetowachu, dohlada so jeje pódla klecžaca sotra, zo so jeje telko lět zekschiwjenej nožy zrunaschtej. Ž wjesoloscžu wona zawoła a to pschitomnym wožjewi. Woni dospěwachu litaniju a pschistajichu hiscže wótcenasch a džewjecž strowa-sh-Marijow. Po tutych pacžerjach stany khora sama a prajesche: „Ža sym cyle strowa a njecžuju žaneje boloscže wjach!“ Tež jeje močy so pomaku wrócžichu a wona móžesche nětko kotružkuli jědž wužiwacž.

3) Marija, sydomlětna džowcžicžka tkalca Feliksa Zarschela we Philippisdorfje dosta wočoło jutrow 1866 pschez stróžele padawu khoroscž a njemějesche wodnjo a w nočy žanoho měra, ale tschepotasche bjež pschestacža; khodžicž bu jej jara wobcžežne. Zeje starschej pytaschtaj, hdžž druhdže rada njeběšche, pomoc we Philippisdorfje a wufonjeschtaj tam ž džěscžom wot 1. januara 1867 džewjecždnjowsku pobožnoscž. Nižom tsecži džen so počža polěpschowacž a po skóncženej pobožnoscži běšche

džěcžo zasty strowe a móže bjez wobcžežnosće schulu wophtowacž.

4) Karolina F ü ß e l e c z Warnsdorfa, 30 lět stara, cžerpjesche hižon 3 lěta na žle widlišcžja, kotrež ju z woprědka rědscho a slabšcho napadowachu, pozdžišcho cžascžišcho a frucžišcho, tať zo druhdy tsichcži krocž za džen cyle nahle wot khoroscže pschimnjena k zemi padny, wosebi = wjedženjo zhubi a stawy so jej zamijachu a zekschiwjachu. Lěkar Dr. Sieber we Warnsdorfje, pola kotrohož wona słužesche, njemōžesche jej pomhacž. 22. januara 1867 dasche so wona na sanjach do Phi- lippsdorfa dowjezčž, ale přenje dnj zdasche so z nej pohóršecž. 25. januara popołdnju w 2. hodžinje, hdžž lauretansku litaniju spěwachu, bu jej nahle lōže, a bo- loscž a wobcžežnoscž bēsche cyle pschestala. A jeje khoroscž njeje so wjach wrócžila.

5) Apollonia K a f f e l t e c z Baldeka, hodžinu wot Georgswaldy, tsi a tsichcži lět stara, bēsche wot mērcja 1867 na tschajachch widlišcžjach khora a tať zesla- bjena, zo jeno swoju smjercž wocžakowasche. We meji wufonjesche wona doma džewjecždniowsku pobožnoscž k cžescži swjateje Marije a dosta zasty swoju přjedawšchu strowoscž.

6) Haňža R i c h t e r o w a we Schērachowje, 40 lět stara, zapadny we žymje 1866 do wjach cžěžkich khoroscžow, kotrež ju smjercži blizko pschinjesechu. Schth- rjo lěkarjo bēchu so wo jeje wustrowjenjo podarmo prócowali. Tohodla dasche wona w nalěcžu 1867 we Philippsdorfje za so spěwacž a zjenoscži so doma z tamnej pobožnoscžu a bēsche za 14 dnjow zasty strowa.

7) Jan M e l z n e r, policaj w Außigu, 49 lět

starh, běšče 1849 jako wojak pschecziwo wuhérskim zběžkarjam do hłowy rubnjent a mějesche wot toho cžasa cžasto slyne bolenjo hłowy. 14. januara 1867 wudhri bolenjo hłowy z nowa a bóle, dhyžli hdy přjedh. Wosebje wótre běšče bolenjo na prawym boku cžoka. Nałożowane lěkarške srědky njepomhachu jomu, a toho-
dla so wón swjatej Mariji we Philippisdorfje poruczi, položi sebi jeje swjeczo pod hłowu a proschesche ju z pobožnosću wo pomoc. Po dwajměsacžnym cžežkim cžerpjenju dosta wón nětk po někotrych dnjach swoju stro-
woscž a pschińdže 6. meje do Philippsdorfa, so za do-
statu hnadu džakowacž.

8) Karolina Finkowa z Liebwerdth, 44 lět stara, běšče we oktobru 1866 na wicž a někotre druge cžežke khoroscže sšhorjela a pschez khorjenjo zeslabny jej žołdk. Zeje lěkarjej wocžakowaschtaj jeje smjercž, na kotruž so wona derje pschihotowasche. We tutej nuzh jej do myšli pschińdže, zo mohla snadž we Philippisdorfje pomoc namafacž. Tsecžoho haprhla 1867 so tam pschiwjeze, a wschitch so za to wuprajichu, zo wona wěscže bórzh wumrje. Chlu hodžinu so hromadže za nju modlachu a wona so z dobrej nadžiju domoj wró-
czi, dokelž něschto položenja cžujesche, a we krótkim cžasu bu chle strowa.

9) Karolina Frenclowa z Liebwerdth, 38 lět stara, běšče hižon 20 lět na widlišcžza cžerpjela. We meji 1867 džěšče jeje macž do Philippsdorfa, položi běke rubiško na hnadowne městno, a modlesche so za swoju khoru džowku. Rubiško wza wona sobu domoj a hdyž widlišcžza džowku zasch pschimacž počachu, položi tute rubiško na nju a widlišcžza běchu zahnate.

10) Marija N. ze Smjecžkec mějesche 6 lět bolacej nozy, kiž so stajnje jědmjeschtaj. Nazymu 1866 pobyt wona we Philippisdorfje a jena noha jej zaži. We meji 1867 wophta wona Philippisdorf znowa a dosta wustrowjenjo druheje nohi. Na to wophta wona we juniju toho samoho lěta Philippisdorf, zo by so swjatej Mariji dźakowała.

11) Marija R. z Hainspacha khorjesche 7 měsacow na krejny spinč (Blutkrampf) a pschińdže we meji 1867 do Philippisdorfa, a dokonjesche na to doma dźewjeczdnjowstu pobožnosć a bu strowa.

12) Marija, sčtyrilětna dźowczička Emanuela Donata we Łodžu w ruskej Pólskej mějesche džitnu khoroscž, tak zo chst žiwot jara začěkasche, czětko pač bóle a bóle skhnjesche. Po dolhim lěkowanju wobroczišchtej so starschej do Philippisdorfa, daschtaj sebi něšto płatu pósłacž, kiž bě na hnadnym měsće poležal, napołožišchtaj je dźěscžu a zapocžeschtej dźewjeczdnjowstu pobožnosć za nje, mjez tym, zo tež we Philippisdorfje za nje so modlachu. Na sħdny dnju bu dźěscžu lěpje a wone je nětko chle strowe.

13) Antonia, dźowczička wudowy Franciski Predigeroweje we Neudorfje w Čzechach, běsche na wocži skhorjela, tak zo žane swětlo zniješć njemóžesche a pschecy bóle woslepjesche. Wona njemóžesche ani jěscž, ani spacž, a bu we łožu ležo pscheco hubjeńšča, tak zo lěkarjo wuprajichu, zo za nju žana pomoc wjach njeje. Přenje dnj uniija 1867 dźěsche zrudna macž do Philippisdorfa a modlesche so dwaj dnaj za swoje khorje dźěcžo. Domoj so wróczišchi, dokonjesche dže-

wjeczdniowsku pobožnosć a na wosmym dnju widžesche džěcžo zasty derje a je chle strowe.

14) Marija Schölczig ze Staroho Warnsdorfa běsche so někoho stróžika, kiž mějesche padawu khoroscž. Wona dosta tusanu khoroscž, kotraž kóždny tydžen někotry krócž na nju khodžesche. We khorosczi zhubi wona rycž a nalěto 1867 pschida so hłowjaca khoroscž. Widlishecza bóle a bóle pschiběraschu; 24. augusta džěsche wona ze swojej maczerju do Philippsdorfa, ale khoroscž džen wote dnja pschiběrasche. Tohodla pschińdže macž 1. septembra po nju, zo by ju zasty domoj wzała. Prjedy hacž so domoj wróczišcdej, zaswěcžichu hišcže w hnadownym domje swěcžku k cžesczi maczerje božeje a modlachu so tam. Na dobo a njenadžich pocža khora wótse spěwacž a prajesche potom: „Ja sym chle strowa, mi nicžo wjach njeje“. Po dwělětnej khorosczi so strowa zasty domoj wróczi.

15) Franciska Runcer z Hornoho Einsiedela we Čzechach běsche wot džěcžachch dnjow khorowata, we swojim wosomnathym lěcže mějesche hłowjacu khoroscž a wobkhowa po njej słaboscž a widlishecza. Hižon we lěcže 1866 běsche wona dwójch we Philippsdorfsje pobyla, tehdom njebuchu jeje próstwy wustyšchane. We auguseže 1867 pschińdže wona zasty, wobdžěli so tam na džewjeczdniowskej pobožnosći, ale khorowatosć pschiběrasche a posledni džen pobožnosće (3. septembra) bu wot njeje najhórje pschimnjena. To pak běsche posledni krócž; pschetož domoj pschiwjezena, njemějesche žanu khoroscž a wobčežnosć wjach.

16) Franciska Brendlerowa z Königshain, (pola Wostrowa), 33 lět stara, mějesche hižon 5 lět

widlišcēja a běšče wjele pjeněz na swoje wulěkowanjo wudała. We auguscze 1867 džěšče wona do Philippsdorfa a do konješče tam dwójch za sobu džewjeczdniowsku pobožnosć, ale wróczi so domoj, fajkaž bě pschischła. Skónc septembra wona zas a z noweje dowěru pschińdže a 3. oktobra dopołdnja bu nahle strowa.

17) Józef Stanischa, z bydłom we Kostenu pola Czoplic, rodženy we lěcze 1814 we Dřojniku we Krajnskej běšče wot junija 1857 na žołdkowu spiněfchoru a dołhe cžasty lěkarisku pomoc podarmo triebał, tak zo jomu lěkar žanych lěkarstwow wjach njeda. Skóncznje džěšče wón njedželu psched božim stpěczom 1867 do Philippsdorfa a wosta tam 3 dny, ale nje- dosta žane wolóženjo. 28. septembra pschińdže wón zas na džewjeczdniowsku pobožnosć, dosta we Georgswaldskej chrłwi swjate sakramenty, wopytowasche wschědnje hnadowny domcžk, ale thorosć zdasche so pohóršhecž. Srxedu 9. oktobra běšče wón zas swjate sakramenty dostał a džěšče do domcžka, posledni krócž so modlicž. Hdžž běšče so pobožnje modlił, wokoschi wón iněstno, hdžež běšče najzbožnišča fnježna postała, a wón stany wustrowjeny; to sta so popołdnju $\frac{3}{4}$ na 1.

Wulka je mnohosć tych, kotsiž su we Philippsdorfje strowosć cžěka namakali, wulka cžrxěda je tych, kiž su dostali dar sczerpnosće a Bohu samomu je znate, kał wjele hrěšnikow je tam na hnadownym měsće wotucziko k nowomu duchownomu žiwjenju. Swjata Marija wopokazuje so pschecy hačo hnadowna dobrocžiwa maczer napshecžo tym, kotsiž chcedža jeje džěczi bycž, a jeje zastupna prošwa zamoži wjele psched trónom wschohómócnoho Boha.

VI.

A wobzanknjenju dowolu sebi hišcže někotre na-
spomnjenja wo hnadnym domečku a jeho dobročerjach
pšhispomnicž.

Čěto běšče so minyło, zo běšče so swj. Marija
we Philippisdorfje zjewiła, a we tym času běšče lud
swědk był telko dobrotow božich na próstwu swjateje
Marije wudželenych. Tohodla tež so chly lud hoto-
wasche, lětne wopomnjeczo tamnoho spodziwnoho podawka
dostojnje swjeczicž.

Twariencžko bu wječor 13. januara z wjele stami
lampow wobswětlene. Na měštnje, hdžež běšče so naj-
swjeczišča knježna zjewiła, swěcžesche so 114 lampow,
a wschudžom wisachu wěnych. Tež wschitke khěže we
Philippisdorfje buchuwobswětlene. Tam a sem stejachu
rjane čěstne wrota ze wschelakimi wobrazami a napi-
smami. Póndželu rano w 9 hodžinach zhromadžichu so
we Georgswaldze njedaloko cyrkwje 34 wsow Georgs-
waldskeje wosady, 400 hascherjow (Feuerwehr), zjeno-
czenstwo wusluženyh wojakow, mlodžencojo a knježny,
mužojo a žony, schulerške džěczi z Philippisdorfa, sobu-
stawy wjesneje rady a wjele druhich ludži. We wob-
křadnym czahu, z khorhowjemi a hudžbu, džěchu wschitcy
do cyrkwje, hdžež k. tachant Schubert spěwanu božu
mschu džeržesche. Pšichi tym poslužowasche jomu piecž
duchownych. Po božich službach džěsche so z processiju
do Philippisdorfa a běšče so tam na džesacž tysacž
ludži zhromadžiko, mjez nimi wjele tajkich, kotsiž běchu
tam strowoscž zasty dostali. W Philippisdorfje džer-
žesche knj. kaplan Storch z Georgswalde přědowanjo,
w kotrymž wosobnje k džakownosczi napsheczo Bohu

napominasche, kotryž je swoju wschohomóc tudy na taš spodzimne waschnjo wopokazował.

We harylu 1867 dosta stwicžka město drjewjanoho schpundowanja granitowu podłohu. We spocžatku junija pschiadžeschtej z Meißy dvě schěrej sotse z knježnjacoho towarstwa swjateje Hilžbjety do Philippsdorfa, zo byschtej pschi pobožnosćach na porjad hladatej a khorym k pomoch byšej.

We auguscze bu zasty něšto pola pschifupjene, zo by so twarne městno za pschichodnu chrkej powjetschiko; stare twarjenje bu za wobhdlenjo schěrych sotrow postajene a pschihotowane.

Hacž do hód 1867 bu wot dalokich a blizkich dobroczerjow hnadownoho městna we Philippsdorfje nawdate 9101 schěsnałow 52½ fr. a 1650 toleri 6 nsl. 6 np. Wot tutych pjenjež bu městno za pschichodnu chrkej kupjene a wošta hišcže na 3000 schěsnałow k twarej wysche; něšto stow wozow kamjeni je nawoženyh.

We přenimaj měsacomaj léta 1868 slubichu wobhdlerjo z Georgswaldy, Wiesenthala a Philippsdorfa, zo k twarjenju chrkwje 23425 schěsn. 50 fr. dadža. Wysche toho su wschelake chrkwinske wěchy nawdate. Róždny nowy měšac pschinjese darh a wocžakuje so ze žadosću čas, hdžež so we Philippsdorfje nowa chrkej k čěsczi božej a khwalbje najzbožnišcheje knježny twaricž zapocžnje.

Naspomnjenja hódne je tež swjeczenjo druhoho lětnoho wopomnjecža we Philippsdorfje. Hnadowny domcžk bu ze zelenymi hažami wudebjeny. Pschedurjemi stejachu rjane z hažkami wobtykane wrota, ze wschelakimi schkleńčantymi kulemi za lampki. Njedzelu wječor, 12. januara běsche we Philippsdorfje a Georgs-

waldze na 900 křěžow wobswětlenych; mało wobhdle-
 njow běšche, hdžež njebychu k cžesczi božeje maczerje lampu
 abo swěcžku zaswěcženu na wočno stajili. Wjele luda
 běšche so zescho. Cytu nóc so wo hnadownej stwicžcy
 modlachu. Pońdželu rano, (13. januara) džěšche so z
 processiju z Philippsdorfa do Georgswaldy na božu
 mschu. Cyrkej běšche pschepjelnjena. Pšched božej mschu
 džeržesche kněz kaplan Storch rycž k zhromadženym
 wěrimym. Na to mějesche Georgswaldski tachant kněz
 Schubert božu mschu, pschi kotrejž jomu sydom duchow-
 nych služesche. Po božej mschi džěšche so z processiju
 zasj do Philippsdorfa. Wjeczor běšche zasj wulkotne
 wobswětlenjo.

Wschidawě.

Powitanja a čěsczenja najzbožnišeje knježny Marije.

(Po „Chwaleže Knjezowe mjeno“.)

1.

O moja knjeni, o moja maczer, swjata Marija!
Tebi so chle poručam. A zo bych so Tebi poddath
wopokazał, podam Tebi swojej woczi, swojej wuschi,
swój hort, swoju wutrobu, haj sebje chłoho. Dofelž
dha sym Twój, o dobra maczi! zachowaj mje, zašitaj
mje hačo swoje kubło a wobsedženstwo.

Scziń mje hódnoho, Tebje chwalicž, swjata knježna
Marija, a daj mi móc pschecziwo twojim njepschecželam.

Zašitaj, o Knježe! svojich služownikow, kotsiž so
pomocy, pokojej a zašitej pschecy zbóžneje knježny Marije
dowěrjamy, a scziń nas pschede wschitkimi njepschecze-
lemi a strachami wěstych. Pschez Chrystusa našchoho
Knjeza. Amen.

2.

Magnificat.

Moja duscha wulkosczuje Knjeza a mój duch so
zraduje we Bohu mojim zbóžniku. Pschetož wón je
na ponižnosć swojeje džowki pohladał; hlej dha, wot
nětka budžeja mje zbóžnu prajicž wschitke narody. Dofelž
je wulke na mni činił, kiž mócný je, a jeho mjeno je
swjate. A jeho miłosć traje wot naroda k narodej pola
tých, kotsiž so jeho boja. Móc je wopokazał ze swojim
ramjenjom, rozpjerschił je, kotsiž su hordži we wutrob-
nych myslach. Mócných je ze stola štorcził, a powyschił
ponižnych. Hłódných je napjelnił z kubłami, a bohatých

wupóstał prózdnych. Pšchijał je swojoho služownika
Izraela, dopomniwšchi so na swoju miłosć. Kaž je
wón ryczał naschim wótcam, Abrahamej a joho sy-
mjenu do wěčnosće. Čžescž budž Bohu Wótcej a Synjej
a swjatomu Duchej, kaž to běsche we spocžatku, tak tež
nětko a pšechy a wěki na wěki. Amen.

3.

Hnadna maczeř Zbóžnikowa,
Wetewrijene njebies durje a morja hwězda,
Pšchińdž na pomoc ludej, kiž padnywšchi stanycž žada.
Ty kiž sy k spodziwej natury swojoho swjatoho rodzi-
czerja porodžika.

Knježna prjedy a tež potom,
Z Gabrielowoho horta dostała sy tamne postrowjenjo!
Smil so nad hrěšnikami! —

Knjezowy jandžel pšchinjese Mariji posolstwo, a
wona je podjela wot swjatoho Ducha.

Prošmy! Wuliń, Knježe, my prošmy, swoju
hnadu do naschich wutrobow, zo bychmy, kotsiž smy pschez
jandželowe posolstwo woczłowjecženjo Khrystusa Tvojoho
Syna spóznali, pschez joho cžerpjenjo a kščiž k hor-
dosći zashorjestacža dowjedženi byli. Pschez toho
samoho Khrystusa naschoho Knjeza. Amen.

4.

Witaj njebies kralowna,
Witaj knjeni Jandželow!
Witaj korjenjo, witajcže wrota,
Z kotrychž swěta swětlo zeńdže.
So zraduj knježna hordozna,
Dyžli wschitke krasnišcha,
Měj so rjenje najpšchnišcha,
A prošy za nas Khrystusa.

Scziń mje hódnoho, tebje khwalicz swjatoszczena knježna! Daj mi sylnoscž pschecziwo twojim njepscheczalam.

Proschny! dowol, miłoscziwy Božo, naschej słabo-
sczi zakit, zo bychmy, kotsiž wopomnjeczo swjateje Boha-
rodziczerki dzeržimy, pschez pomoc jeje zastupowanja z
naschich njesprawnosczow stanhyli. Pschez toho samoho
Khrystusa naschoho Knjeza. Amen.

5.

Zraduj so njebies kralowna, Haleluja!
Hlej, kotrohož znoshecž hódna bě, Haleluja!
Je zasystanhl, kaž bě rjeht, Haleluja!
Prosč Boha za nas, Haleluja! —
Wjesel a zraduj so knježna Marija, Haleluja!
Dokelž je Knjez zawěrnno horjestanhl. Haleluja.

Proschny! O Božo! kotryž sy pschez horjestaczo
Twojoho Syna, naschoho Knjeza Jězusa Khrystusa
swět zwjeselicž chychl: my proschny, popschej, zo bychmy
pschez jeho rodziczerku knježnu Mariju radošcže wěcž-
noho žiwjenja dostali. Pschez toho samoho Khrystusa
naschoho Knjeza. Amen.

6.

Budž powitana kralowna, maczer miłoscže! ži-
wjenjo, słódkoscž a nascha nadžija, budž powitana. K
tebi so wołamy, wocuzbnjene džěczi Žěwine; k tebi
zdychujemy žaloscžich a plakajcy we tutym dole syłzow.
Aj dha nascha pomocnica, wobrocž swojej miłoscziwej
woczi k nam, a pokazaj nam po tutym cuzbnistwje Jězusa,
žohnowany plód twojoho žiwota. O smilna, o dobro-
cziwa, o słódka knježna Marija.

Prosich za nas swjata boža rodźiczerka.

Zo bychmy dostojnjeni byli Šhrystusowych slubjenjom.

Prosichmy! Wschohomócnny wěczny Božo! kotryž sy
cžěło a duschu hordožneje knježny maczerje Marije pschez
sobuskutkowanjo Ducha swjatoho pschihotował hačo do-
stojne wobhdlenjo twojoho Syna: daj zo bychmy pschez
dobrocziwe zastupowanjo teje, kotrejež wopomnjecza so
zradujemy, wot wěczneje smjercze wumoženi byli. Pschez
toho samoho Šhrystusa, našcho Šnjeza.

7.

Bonaventurowy khwalny spěw.

Tebje Marija, khwalimy; Tebje wuznawamy hačo
njewoblařowanu knježnu. Tebje spóznawa chly swět
hačo wuzwolenu džowku wěcznoho Wótca. Tebi słuža
wschitcy Zandželojo a Arcjandželojo; tebjc cžesczujc
njbjesa a wschitke mócnoscze; tebjc khwala Cherubinojo
a Serafinojo z njepschestawachm hłosom: Swjata,
swjata, swjata Marija, boža rodźiczerka, maczer a
knježna! Njbjesa a zemja su počne twojeje khwalby,
a wschitke narody khwala tebjc z bóžnu! Tebjc cžesczi
cžesczowne zhromadženstwo Zaposchtolow, tebjc khwali
khwalowna licžba Profetow; tebjc wuzběhuje wschitka
syła Wuznawarjom, tebjc mjenuje kšchescžanstwo po
chlym swěcze — mócnu knjeni z njewuprajnej hódno-
sczju, jenicžku wuzwolenu a dostojnu rodźiczerku božoho
Syna, a njewoblařowanu njewjestu swjatoho Ducha.
Ty, o Marija, sy kralowna krasnosczje, sy wulcy lu-
bowana džowka wěcznoho Wótca. Ty běsche dostojna,
k wumožanju swěta we svojim knježniskim žiwoczje
wumožnika swěta znošycz. Pschez tebjc hu stary had

pschewinjenty a wěriwym njebieske kralestwo wotewriene. My wěrimy, zo sy ty nam srjedzicerka pola Jezusa, naschoho pschichodnoho sudnika. Toho dla proshmy Tebje, ty chyka wschitkim swojim skužownikam na pomoc pschińcž, kotrychž je twój Syn ze swojej drohej krewju wufupił. Pomhaj, zo bychmy we wěcznej hordosczi Swjathym pschitowarscheni byli. Zasluz swojim pscheczlam wschitke hnady, kotrež su jim k wěcznej zbóžnosczi trěbne, a požohnuj wschitkich, kotřiž tebje hódnje khwala. Zwarnuj a zakitaj jich wobstajnje. Wschědnje chcemy, o Marija, twoju khwalbu wozjewjeć a twoje słódke mjeno čžescžowacž. Zwarnuj nas džensa a kóždy čas psched hrěchom a wschitkej straschnoscžu. Smil so nad nami, o Marija, smil so nad nami. Twoju miłoscž wocžakujemy. Na twoju maczeršku luboscž sym swoju nadžiju stajil; njedaj, zo bych wohańbjenty byl we wěcznosczi. Amen.

Khwalmy Wótca a Syna a swjatoho Ducha, khwalmy a wuzběhujmy joho do wěcznoscže. Knježe, wuslysch naschu modlitwu a dai naschomu wołanju k Tebi pschińcž.

Proshmy! O Božo, kotrohož smilnosć je bjez kónca a kotrohož dobrocziwoscž je njewusafnita bohatosć, my džakujemy so Twojej wuskotnosczi za wschitke dóstate hnady a dobroty, kotrež sy nam wopokazał a proshmy bjez pschestacža Twoju miłoscž, zo by nas na nasche próstwy ženje njewopuszczil, ale k pschichodnomu mytu wěczneje zbóžnoscže hnadnje pschihotował — na zastupnu próstwu swjateje Marije knježny a pschez Jezusa Khrystusa, Twojoho Syna, naschoho Knjeza. Amen.

Róžowc k cześći 7 bolosćow swjateje Marije.

Želnošč.

O mój lubowany Žězuso, ja steju poľny hańby a želnoščje psched Tvojim bójskim woblicžom a wopominam wschitke swoje hrěchi a pschi wopominanju Twojeje njeskónčneje dobroty hidžu a zacpěju je. O zo bych nihdy njehrěschil! Ale wot nětka njecham wiacy hrěschicž. Mój kschizowany Žězuso, ja sebi kručže zamyslu, zo chcu swoju duschu bóržy pschez swjaty sakrament pokuty wot hrěchow wucžiscžicž.

Ty pak, o lubozna knježna, maczer miłosće a wuczeko hrěschnikow, dóstań mi pschez twoje hórke bolosće spuschćenjo mojich hrěchow. Tohodla proschu po měnjenju najwyschšeho chrkwinškoho pastyrja wo dóstacžo wotpuštkow, kotrež su tutomu róžowcej spožcžene a nadžijam so, zo pschez nje spuschćenjo časnych khostanjow za moje hrěchi dóstanu. Amen.

Zawod.

Za wěrju atd. „Wótcže našch.“ 3 krócž „Strowa sy Marija.“

1. Žězus, kotryž daj nam pschiběracž we prawej wěrje.
2. Žězus, kotryž daj nam pschiběracž we sylnej nadžiji.
3. Žězus, kotryž daj nam pschiběracž we dospołnej lubosći.

Sydom potajnosćow.

Pschi kóždej spěwa so „Wótcže našch“ a 7 krócž „Strowa sy Marija.“

1. Žězus, kotrohož dla je po Simeonowym skowje woju wutrobu mjecž bolosćow pschekol;

2. Jezus, z kotrymž sy z boloscju do Egipta czěkala;
3. Jezus, kotrohož sy zhubila a z boloscju tsi dny pytala;
4. Jezus, kotrohož sy z boloscju widžala kšchiž njescž;
5. Jezus, kotrohož sy z boloscju widžala na kšchižu wisacž a wumrjecž;
6. Jezus, kotrohož czělo sy z boloscju na swój klin wzała;
7. Jezus, kotrohož sy z boloscju k rowej pschemodžala.

Pschistaja so 3 krócž „Strowa sy Marija“ k cžescženju slyzow, kotrež je swjata Marija we swojej bolosczi wuronila — k zbudženju želnosće a dostacju wotpustkow.

Prosch za nas, boloscziwa knježna, zo bychmy dostojnjeni byli Khrystusowych slubjenjow.

Proschmy! O Božo, pschi Tvojim cžerpjenju je po Simeonowym słowje najswjeczišcu duschu knježny a maczerje Marije mjecž boloscžow pschektoł; daj hnadnje, zo bychmy pschi pobožnym wopominanju jeje cžwilow a boloscžow pschez zastupjenjo wulkich zaslužbow a próstwom wschitkich swěrnje pod kšchižom stejachy Swjathy zbožowny plód Tvojoho cžerpjenja dostali. Kotryž žiwj sy a kralujesch wěli na wěli. Amen.

9.

Pobožnosć k cžesczi boloscziweje wutrobhy swjateje Marije.

Božo, kědžbuj na moju pomoc; Knježe, khwataj mi pomhacž.

Cžescž budž Bohu Wótcej atb.

1. Za wobžaruju tebje, boloscziwa Marija, teje

stysknošće dla, kotruž mějesche twoja wutroba pschi Simeonowych słowach. Droha maczer! dóstań mi pschez twoju stysknu wutrobu póccziwoščz ponižnoščje a dar swjateje bojoščje božeje.

Strowa sy Marija atd.

2. Za wobžaruju tebe, bolosćziwa Marija! teje nuzh dla, kotruž mějesche twoja wutroba pschi czěkanju do Egipta a pschi pschebywanju w cuzym kraju. Droha maczer! dóstań mi pschez twoju nuzypošnu wutrobu póccziwoščz darniwoščje pschecziwo k hudy a dar smilnoščje.

Strowa sy Marija atd.

3. Za wobžaruju tebe, bolosćziwa Marija! teje tšchnoščje dla, kotruž mějesche twoja wutroba, hdyž běšche ty swojoho lubowanoho Jězusa zhubila. Droha maczer, dóstań mi pschez twoju tšchnu wutrobu póccziwoščz czisťosćje a dar wědomnoščje.

Strowa sy Marija atd.

4. Za wobžaruju Tebe, bolosćziwa Marija! stroželow dla, kotrež twoju maczeršku wutrobu napadnychu, hdyž ty Jězusa z kšchižom wobčeženoho zetka. Droha maczer! dóstań mi pschez twoju wustrožanu wutrobu póccziwoščz scžerpnoščje a dar sylnosćje.

Strowa sy Marija atd.

5. Za wobžaruju tebe, bolosćziwa Marija! czwile dla, kotruž twoja czucziwa wutroba czujesche, hdyž ty pschi Jězusowej smjertnej stysknoščzi pod kšchižom stejesche. Droha maczer, dóstań mi pschez twoju czwilowanu wutrobu póccziwoščz poměrnoščje a dar rady.

Strowa sy Marija atd.

6. Za wobžaruju tebję, boloscziwa Marija, rany dla, kotruž twoja wutroba pschi wotewrjenju Žezusoweje strony a pschi jeho smjerczi dósta. Droha maczer, dóstań mi pschez twoju soburanjenu wutrobu póccziwoscź luboscze a dar rozoma.

Strowa sy Marija atd.

7. Za wobžaruju tebję, boloscziwa Marija, wulkeje boloscze dla, kotruž twoja wutroba pschi zekschižabraczu a pohrjebanju Žezusowym czerpiesche. Droha maczer, dóstań mi pschez twoju rozbolenu wutrobu póccziwoscź pilnoscze a dar mudrosce.

Strowa sy Marija atd.

We wschitkej nuzy a tysznoscy khwataj nam pomhacź, boloscziwa maczer! Pohladaj na nas, boloscziwa maczer, zwarnuj a wumož nas wot wschitkoho njezboža pschez móc Žezusa Khrystusa. Amen.

Zapisaj, swjata Marija! do mojeje wutroby wschitke twoje rany, za bych z nich twoju boloscź a lubosczi spóznał a zo bych twojeje boloscze dla wschitku boloscź znjest a twojeje luboscze dla wschitku swětnu luboscź zacpěl. Amen.

Strowa sy Marija, boloscze połna! Kschizowany je z tobu; ty sy woplakowanja hódna bjez žónskimi a woplakowanja hódny je plód twojoho žiwota, Žezus Khrystus. Swjata Marija, maczer Kschizowanoho: wuprosch nam, kotsiž smy twojoho Syna sobu kschizowali, slyž nětko a we hodzinje nascheje smjercze. Amen.

Próštw a k boloscziwej maczeri božej.

Knježna a maczer boža Marija, z luboscze a boloscze martračka pschi wohladanju pschesczěhanjom a hanjenjom twojoho Jezusa! Ty skutkowasche sobu na mojim wumožanju, hdyž z Jezusom jeho njewuprajne boloscze sobu czerpjescche a njebeskomu Wótcej twojoho a jeho Syna za moje hrěchi woprowasche. Za wobžaruju Tebje hórkeje boloscze dla, kotruž sy czerpila a dźakuju so Tebi za twoju njeskóncžnu luboscž, z kotrejž ty za mnje hrěschnika twojoho Syna Jezusa, wěrnoho Boha a cžłowjeka woprowasche. Prosch stajnje twojoho Syna a Wótca za mnje, zo bych bjez pschestacža swoje žiwjenje polěpschowal, mojoho luboscziwoho wumožnika ze žanym hrěchom wjach njekschižował, ale zo bych w jeho hnadže hacž do smjercze zwostawšchi pschez zaslužby jeho hórkeho czerpjenja a wumrjecža na kschizu wěcžne žiwjenje dóstał.

Tsi krócz: Strowa sy Marija atd.

Proschmy! O Knježe Jezu Khrhscze, kotryž sy we sčestej hodžinje k zbožu swěta na kschiz pschibity Twoju drohu krej k wodacžu naschich hrěchow pschelał, my prosymy Tebje ponižnje, zo chcył nam po naschej smjerczi wjesele do njebes pschińcz dacž.

My prosymy Tebje, Knježe Jezu Khrhscze, daj zo by nětko a we hodžinje nascheje smjercze wo Twoju miłoscž za nas prošła swjata knježna Marija, Twoja maczer kotrejež swjatu duschu je w času Twojoho czerpjenja mjecz boloscžow pschekol. Jezu Khrhscze, wumožniko swěta, kotryž živy sy a kralujesch z Wótcom a ze swjathym Duchom wot wěcžnoscze do wěcžnoscze. Amen.

**Pobožnosć na pucžowanju k hnadownomu městnej
swjateje Marije.**

a) **Wšchi nastupjenju swjatoho pucža.**

O miłosćiwy Božo! ja chcu džensa k Twojej
čješći swjaty pucž nastupiež a z Twojej pomocu jón
dočonjeć. Ja zjednosćam swój pucž ze wschitkimi
wobčežnymi pucžemi, kotrež su Žezus a swjata Ma-
rija a wschitcy Swjeczi na zemi činili. Tebi, o
Božo, wopruju wschitke modlitwy a pobožnosće, wschitke
žadanja a naležnosće, z kotrymiž přichod Tebje pschińdu,
wschitke kroczele, kotrež budu činicž; tebi wopruju
wschitku mucžnosć a wobčežnosć, kotruž změju na
tymle pucžu znjesć. Tebi, o Božo, pschepodam pschez
ruch najzbožniščeje, wulcy žohnowaneje knježny Ma-
rije tutón pucž, zo by wón k Twojej čješći, k mojomu
zbožu a k zbožnosći wotemrjetych wěriwych był. Daj
sebi, o Knježe, tute dobre měnjenjo spodobacž a po-
pschej mi hnadu a žohnowanjo, zo bych tutón swjaty
pucž derje započzał a dočonjal. Twój swjaty Zandžel
budž zo mnou a zachowaj mje pschede wschitkim stra-
chom a njezbožom.

Smil so nade mnou, Knježe, a wumož mje: moja
noha šteji na prawym pucžu a we cyrkwi chcu toho
Knjeza khwalicž. Rozsudž mje, o Knježe, dokelž chcu
we njewinowatosći khodžicž. A ja njewoslabnu, hdyž
so na Knjeza spusćam. Swjata Marija, twojomu
zakitej so poručam a proschu tebe, zo chcyła ty pola
swojoho syna Žezusa Khrystusa za mnje proshež a mi
wot njoho te dary a hnady sobu wuproshež, kotrež
chcu pschez tutón pucž dóstacž.

b) Pšchi zastupjenju do hnadowneje chrkwje.

Budź powitany, swjaty domje toho Knjeza, kotryž je sebi mój wumožnik wuzwolil, zo by tudy hubjenomu cžkowjestwu swoje hnady a dobroty miłostnje wudželał. Tudy dóstanu wot Boha — to je moja kruta nadžija — pschez zastupnu próstwu hnadowneje maczerje Marije smilnosć a wschitko, sčtož je k zbožu mojeje dusche. O mój Božo, tole je Twój žohnowany a wuzwoleny dom a stol hnadow, z kotrohož sy hižom tał husto swoju pomoc tym wopokazał, kotsiž we swojich nuzach a naležnosćach z połnej dowěru k Tebi pschińdžechu. Tudy wudželeš Ty na zastupnu próstwu swjateje Marije struchłym tróšcht, nuznym pomoc, wopuschcženym zažit, slabym sylnosć, khorym strowjo, k hudym podpjeru, hrěšnikam woadčo a wschitkim swoju smilnosć a hnadu, kotsiž ju z praweje dowěru a nutrnosću phtaja. O zo bych tež ja tajku pobožnosć a nutrnosć měl, z kajejž Tebje Twój jednorodženy Syn we jeruzalemskim templu cžescžesche. Z jeho pobožnosću chcu ja Tebje cžescžicž. Moja dowěra a nadžija na Tebje je kruta a sylna, dokelž Ty wschitke swoje džěczi lubujesch. A tebi so wołam, Božo wschitkeje dobroty! wopokazaj tež na mni swoju wótcowsku lubosć a spodžiwnu móc.

O swjata knježna a maczer boža, ty pomocnica kšchescžanow a našy wucžeko! ja sym tutón pucž cžinił, zo bych Tebje wophtal a Tebje wo zastupnu próstwu prošł. Pohladaj hnadnje na mnje a prošch za mnje, kaž sy hižon za tysach Twojich pobožnych cžescžerjom prošła. Wozjew swojomu Synu Jězusej moje žadosće a próstwy a pschipolož jim próstwu twojeje

maczerškeje wutrobh. Bóh je tebje pschede wschitkimi
twojoho splaha wuzwolil, wón Tebje tež pschede wschit-
kimi skhschi a wuskhschi. Daj mi nazhonicz, swjata
Marija, zo nješym podarmo k Tebi pschischoł a tebje
podarmo proshł. Tola ja podam so chle do božeje
wole a zdychuju: Wótcze nic moja, ale Tvoja wola so
stań. Amen.

c) Pschi skónčženju pucza.

Najdobrocziwšchi Žezuso, z Tvojeje pomocu sym
tutón pucz zbožownje dofonjal. Z nutrneje wutrobu
džakuju so Tebi za wschitke dobroth czěta a dusche,
kotrež sy mi wobradzil. Za njemóžu so Tebi dostojnje
džakowacz, ale spokoj so z mojej dobrej wolu. Šischez
junu wopruju Tebi wschitku pobožnoscz a wobczěžnoscz
tohole pucza. Pschepodaj wschitko to swojomu Wótczej,
zo by wón mje žohnowal. Zdžerz mje we swojej
hnadže a lubosczi, zo bych Tvoju dobrotu pschez žadhn
hrěch njezhubil.

O swjata boža rodžiczerka, knježna Marija! ja
sym tebje we Tvojim domje wopytal! pozastań tež
ty pschi mni a pschinjes mi hnady wot Boha, wo
kotrež sym proshł.

Cžescz budz Bohu Wótczej atd.

12.

**Mejska pobožnoscz k czesczi najswjeczišcheje wutrobh
swjateje Marije.**

Bjez kónca khwaleny a žohnowany budz najswje-
czischi boži sakrament.

Ÿ. Khlěb z njebies sy jim, o Knježe, dak.

Ř. Kotryž ma wschitku škódkoscž we sebi.

Modlmy so!

Pohladaj, Knježe, na khoroscze Twojeje zhroma-
džizny, a schtož sy něhdy z mocu, kotraž z Twojeje
drasty wukhadžesche, k wulěkowanju czětow hnadnje
skutkował, to skutkuj nětko mišoscziwje pschez tutón
najswjeczischi sakrament k spomoženju duschow, kiž ty
žiwj sy a kralujesch z Bohom Wótcom w jednosczi
swjatoho Ducha, wěrnj Boh wot wěčnoscze do wěč-
noscze. Amen.

O swjata knježna Marija, kotraž běsche njewobla-
kowna we swojim podjecju, prosch za nas Boha Wótca,
kotrehož syna Jězusa sy wot Ducha swjatoho podjata
a porodžila.

Strowa sy Marija atd.

O Marija, bjez hrěcha podjata, prosch tež za tych,
za kotrychž my pola tebe wuczel pytamj.

Strowa sy Marija atd.

Lauretanska litanija.

Knježe, smil so nad nami!

Khrystcze, smil so nad nami!

Knježe, smil so nad nami!

Khrystcze, slysch nas!

Khrystcze, wuslysch nas!

Božo Wótče z njebes, smil so nad nami!

Božo Syno, wumožniko swěta, smil so nad nami!

Božo Ducho Swjath, smil so nad nami!

Swjata Trojica, jenitki Božo, smil so nad nami!

Swjata Marija,

Swjata boža rodziczerka,

Swjata knježna wschěch knježnow,

} prosch za nas!

Khrystusowa maczer,
 Maczer božeje hnady,
 Najšwarnišča maczer,
 Najčisczišča maczer,
 Njezranjena maczer,
 Njeposkadjena maczer,
 Lubozna maczer,
 Spodžiwna maczer,
 Stworicerjowa maczer,
 Zbóžnikowa maczer,
 Najrozomnišča knježna,
 Čješćowna knježna,
 Kchwalobna knježna,
 Mócna knježna,
 Dobrocziwa knježna,
 Swěrna knježna,
 Schpihelo (hladadło) sprawnosće,
 Stole mudrosće,
 Wina nascheje radosće,
 Duchowne sudobjo,
 Čješćowne sudobjo,
 Wosobne sudobjo pobožnosće,
 Potajna róža,
 Dawidowh tórmje,
 Helfanto-zubjanh tórmje,
 Złoczanh domje,
 Kaschčo sluba,
 Njebjeska porta,
 Zutna hwězda,
 Strowjo khorhch,
 Wuczeto hrěschnikow, (3 frócž)

prošd ja naši

Tróštarčka zrudnych,
 Pomocnica šchesczanow,
 Kralowna Zandželow,
 Kralowna Patriarchow,
 Kralowna Profetow,
 Kralowna Zaposchtolow,
 Kralowna Martrarjow,
 Kralowna Wuznawarjow,
 Kralowna Knježnow,
 Kralowna wschitkich Swjatyh,
 Kralowna, bjez herbskoho hrěcha podjata,
 Kralowna najswjeczišchoho rózarija,

prosch za nas!

D Zehnjo bože, kotrež prjecž bjerjesch hrěchi swěta, psche-
 lutuj nas, o Knježe!

D Zehnjo bože, kotrež prjecž bjerjesch hrěchi swěta,
 wusłysch nas, o Knježe!

D Zehnjo bože, kotrež prjecž bjerjesch hrěchi swěta, smil
 so nad nami!

Khryscže, słysch nas!

Khryscže, wusłysch nas!

Knježe, smil so nad nami,

Khryscže, smil so nad nami,

Wótcže našch atd.

Strowa sy Marija atd.

V. Prosch za nas, o swjata wutroba Marije,

R. Zo bychmy dostojni byli slubjenjom Khrystusowych.

Modlmy so!

D Božo dobrocziwošcže, kotryž sy najswjeczišchu a
 njewoblaflowanu wutrobu Marije z tymi samymi za-
 czuczemi lubošcže k nam napjelniš, z kotrymiž běšche

wutroba Jezusa Khrystusa, Twojoho a jeje syna, pschecy pschemzata: daj wschitkim, kotsiž tule knježnisku wutrobu cžescžuja, zo bychy pschez zaslužby teje sameje dospołnu pschezjednosć začucžow a nakhilenjow z najswjecziškej wutrobu Jezusa Khrystusa dostali a hačž do swojeje smjercže wobkhowali; pschez tohosamoho Jezusa Khrystusa, naschoho knjeza. Amen.

O najskódscha wutroba Marije, maczerje božej a nascheje maczerje! luboscže najhódnischa wutroba, spodobanjo najswjecziškej Trojicy, dostojna wschitkej cžescže a luboscže jandželow a cžłowjekow! o wutroba, kotraž sy najbóle runja Jezusowej wutrobje, kotrejež najdospołnischa podobnosć sy: wutroba połna dobrocžiwoscže a najnutrnischeje sobuželnosće z naschim hubjenstwom! o dostojnej so, lodžanu skoru wot naschich žymnych wutrobow wotewzacž a cžin, zo bychy chle pschestworjene byle do wutrobny naschoho bójskoho wumožnika. Wuliń do nich luboscž k twojim póccžiwoscžam a zapal we nich tamny swjaty wohen, z kotrymž běsche ty pschecy zahorjena. Stražuj nad chrkwju božej, zakitaj ju, a budž jej stajnje skódky wucžek, njepschewinity hród napschecžo napadam jeje njepschecželow. Budž ty nasch pucž, kotryž k Jezusej wjedže; pschez tebjje njech nam wschitke hnady pschikhadžej, kotrež k swojej zbóžnosći trjebamy. Budž nascha pomoc we nuzy, nasche poshljenje we spytowanjach, nasch wucžek we pschescžehanjach, nasch zakit we wschitkich straschnoscžach, wosebje pak we poslednim bédženju naschoho žiwjenja, we smjertnej hodžinje, hdžež so chla hela pschihotuje, zo by naschu duschu rubika. Ach, we tymle straschnym a hróžbnym wofamifnjenju, wot kotrohož nascha chla wěcžnosć

wotwisuje, njewopuszcz nas! Potom, o najsmilnischa knježna, daj nam zhonicz, kak luboscziwa je twoja maczerška wutroba napscheczo nam a kak wjele ty zamozesch pola wutrobhy Jezusoweje, hdyž nam do tohole žorka smilnosće wěsthy wuczeš wotewriesch, zo bychmy dostojnjeni byli Jeho do wscheje wěcžnosće khwalicz. Amen.

Pod twój zakit czěkamy, swjata boža rodziczerka! njezacpěj nasche próstwy we naschich nuzach, ale wumozej nas stajnje wote wschitkich straschnoscžow. O hordozna, o žohnowana knježna, nascha knjeni, nascha srědnica, nascha zastupnica! Wujednaj nas ze swojim Synom, poruczej nas swojomu Synej, staj nas psched swojoho Syna.

V. Čžiń mje dostojnoho, tebje khwalicz, o swjata knježna!

R. Daj mi móc napscheczo twojim njepscheczalam! Spomni, o najdobrocziwscha knježna Marija: nihdy njebu sljischane, zo by wopuszczeny byl, shtožkuli pod Twój zakit wuczešny, wo Twoju pomoc wołasche a wo Twoju zastupnu próstwu proschesche. Z tajkej do- wěru zbudženy, khwatam k Tebi, o maczer, o knježna knježnow. Tebi so bližu a steju hrěschnik zdychujcy psched Tobu. Njezacpěj moje słowa, o maczer toho, Słowa! ale sljisch mje hnadnje a wusljisch mje. Amen.

Modlmy so za swjatu cyrkej božu a za naměstnika Khrystusowoho, naschoho najwyschschoho pastyrja N., za naschoho biskopa N., za naschoho frala N., za wschitkich duchownych a swětnych pschedstejiczerjow.

Wótcže nasch atd.

Strowa sy Marija atd.

Modlmy so za njewěriwych a błudnowěriwych, za
wschitkich, kotsiž su zwonka cyrkwinskeje jednoty, a za
njepokutnych hrěšnikow.

Wótcže našch atd.

Strowa sy Marija atd.

Modlmy so za wschitkich, kotsiž su we cykej cyrkwi
k cžescženju najswjeczišcheje wutrobny Marije zženocženi.

Wótcže našch atd.

Strowa sy Marija atd.

Modlmy so za tych, kotsiž su so do našchich mo-
dlitwow wosebje poruczili abo porucženi byli.

Wótcže našch atd.

Strowa sy Marija atd.

Modlmy so za wotemrjetych Khrystusawěriwych,
wosebje z bratrstwa najswjeczišcheje wutrobny Marije.

Wótcže našch atd.

Strowa sy Marija atd.

13.

Modlitwa za wěrnú luboscž k Žězusej a swj. Mariji.

O Marija, ty najwosobnišcha, najdrohotnišcha, naj-
cžisczišcha, najrjenišcha a najswjeczišcha bjez wschitkimi
stworjenjemi! O hdy bychy tebję wschitcy spóznałi a
a lubowali, kaž ty zaslužišcy. Tola tróšchtuje mje,
hdyž so dopomnju, zo je w njebjesach tak wjele zbóž-
nych duchow a na zemi tak wjele sprawnych duschow
žiwych, kiž twoju dobrotu a rjanoscž lubuja. Pšchez
wschitko pať mje zwjeseli, zo Bóh sam tebję bóle lubuje,
hacž wschitkich cžłowjekow a jandželow hromadže. O
moja luboscže najdosťojnišcha kralowna! tež ja khudy
hrěšnik lubuju tebję; moja luboscž pať je jara słaba,

ja žadam sebi, tebje bóle a nutrnischo lubowacź; tajku luboscź chcyła ty mi wuprošycź. Pšchetož tebje lubowacź, je wulke znamjo naschoho wuzwolenja, a tajka hnada, kotruž Bóh tym popscheje, kiž k wěcźnej zbóžnosći dóndu. — Ja spóznamam tež, o moja maczer, kaš jara je moja winowatoscź, twojoho Syna lubowacź, a zo je wón njeskónčnjeje luboscze doštojnny. A hdyž ty nicžo druge nježadach, hacź, zo by wón lubowaný byl, dha je ta hnada, kotruž ty mi wuprošycź dyrbišch: wulka luboscź k Žezusej Khrystusej. Ja njepytam kubła tejele zemje, nic čžescźowanja, nic bohatstwa, ja pytam to samo, šchtož twoja wutroba najbóle žada: samotnje to, zo bych mojoho Boha lubował. By drje móžno bylo, zo ty we tejele mojej žadosći mi njechaka pomhač, šchtož tebi taš jara so spodoba? Ně, hižo pomhasch ty mi, hižo prošych ty za mnje. O nješchestań za mnje prošycź, taš dołho hacź mje we njebjesach nje widžišch, hdyž budu ja wěšty, mojoho Boha wobšynycź a wěcźnje lubowacź, hromadže z tobu, mojej najluboznischej maczerju.

14.

Modlitwa wo zastupnu próštwu s. Marije.

O moja najswjećišcha maczer, ja spóznamam a widžu te hnady, kiž sy mi wuprošyła; ja widžu tež tón njeďak mojoho njewužitnoho trjebanja tychsamych. Njeďakny čłowjek paš njeje dalschich dobrotow wjach hódnny: a tola njecham ja moju dowěru na twoju miłoscź pušcźicź. O moja wulka zastupnica, wobžaruń mje. Ty sy wudželerka hnadow, kotrež Bóh nam k hudy m pšchispěje, a tohodla je wón tebi tajku móc, tajke

bohatstwo, tajke kubka daŭ, zo by ty nam k pomoch
 pschischla. Do twojeju rukow porucžam ja moje wěcžue
 wozboženjo, tebi porucžam moju duschu. Ja chcu bjez
 twojich chle wosebithych služownikow bycz licženy; nje-
 wotpokazaj mje. Ty phtasch thych khudych, zo by jim
 pomhala; duž njewopuschcz toho hrěschnika, kiž pola
 tebje swój wucžel phta. Rychz za mnje, twój Syn
 dopelni kóždu twojich próstwow. Wzmi mje pod twój
 zakit, a to mi dosahnje; pschetož hdyž ty mje zakitasch,
 njeboju so ničoho wjach; nješym mojich wobendženych
 hrěchow dla we strasche, pschetož ty mi za tesame wo-
 daczo wot Boha wuproshsch; njeboju so djabołow,
 pschetož ty sy mócnischa hacž chla hela; njeboju so
 tež Žezusa mojoho sudnika, pschetož twoja próstwa joho
 zo mnu wujedna. Zakitaj mje tak, moja macžer, a
 wuproshch mi wodaczo mojich hrěchow, luboscž k Žezu-
 sej, swjatu wobštajnoscz we dobrym, zbóžnu smjercž a
 wěcžnu zbóžnoscz. Wěrnno je, zo tele hnady njezaslužu,
 ale, proshsch-li ty toho Knjeza za mnje, je tola dóstanu.
 Prosch tak Žezusa za mnje. O Marija, moja kra-
 lowna, k tebi mam ja dowěrnoscž, we teile nadžiji
 namakam ja wotpocžinf a žiwjenjo k nowomu skutko-
 wanju, a z teile nadžiju chcu ja wumrjecž. Amen.

H. D.

Čiŭščežak E. A. Donnerhak w Budyschinje.

